

για την
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

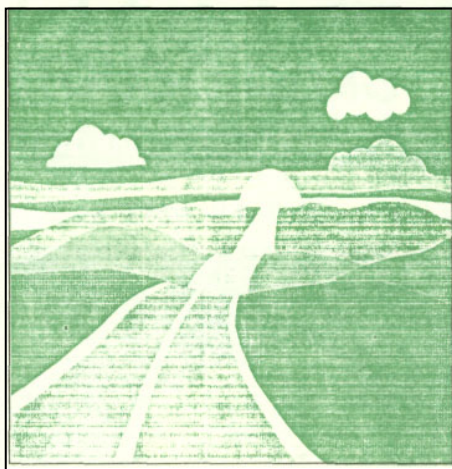

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ · ΧΕΙΜΩΝΑΣ - ΑΝΟΙΞΗ 1996 · ΤΕΥΧΟΣ 9-10 · ΔΡΧ. 500

- Για μια πραγματική εκπαίδευση για το περιβάλλον • Πηγές πληροφόρησης • Δυνατότητες υλοποίησης προγραμμάτων Π.Α. μέσα από το Α.Π. των μαθημάτων του Δ.Σ. • «Εικόνα» κατά Νομαρχίες • Κ.Π.Ε.

Τριμηνιαία Έκδοση της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.
(Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών
για την
Περιβαλλοντική Εκπαίδευση)

Τ.Θ. 50957 Θεσσαλονίκη 22-GR 540 14
Τηλ. (031) 829.668, 916.779, 230.933
Fax: (031) 285.962

«Για την ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»
ΤΕΥΧΟΣ 6-7 · ΑΝΟΙΞΗ - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 1995
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
(Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.)

Τ.Θ. 50957 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 22 - GR 540 14
ΤΗΛ. (031) 829.668, 916.779, 230.933
FAX: (031) 285.962

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
Βασίλης Ψαλίδας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Δέσποινα Σουβατζή - Κ. Νικολάου

ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Καίτη Φραγκίσκου

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Γαζίλα Νέτα, Γκόλιου Ρούλα,

Νικολάου Κώστας, Φαρμάκης Γιάννης,

Σουβατζή Δέσποινα, Τσαλίκη Βέτα,

Φραγκίσκου Καίτη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Παπαπαύλου Θεόδωρος, Πρωτογέρου

Ασπασία, Σκαμπαρδώνης Σταμάτης

Τηλ. (01) 86.19.638, 96.20.971

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού ετήσια: 2.000 Δρχ.

Εξωτερικού ετήσια: 3.000 Δρχ.

ΕΠΙΤΑΓΕΣ - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

«Για την ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»

Τ.Θ. 50957 - ΘΕΣ/ΝΙΚΗ 22 - GR 540 14

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

3 ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ (Η σύνταξη)

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Για μια πραγματική εκπαίδευση για το Περιβάλλον, του **Christian Souchon** και της **Γιολάντας Ζιάκα**
- Πηγές πληροφόρησης του **Χρήστου Σαμαντά**
- Δυνατότητες υλοποίησης προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Αγωγής μέσα από το αναλυτικό πρόγραμμα των μαθημάτων του Δημοτικού σχολείου, των **Παναγιώτη Καραγιάννη** και **Σήφη Φραγκούλη**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

- Ερευνητικό Πρόγραμμα για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στη Θεσσαλονίκη, του **Κ. Νικολάου**
- Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα: «Νέοι Δημοσιογράφοι για το Περιβάλλον»
- Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με θέμα τις βιοκοινότητες, της **Αντιγόνης Σαφέτη**

Η «ΕΙΚΟΝΑ» ΚΑΤΑ ΝΟΜΑΡΧΙΕΣ (στη Θεσ/νίκη)

- Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, του **Ζήση Αγγελίδη**
- Συνοπτική παρουσίαση στοιχείων από τα προγράμματα Π.Ε. που υποβλήθηκαν στη Δ/νση Δ/θμιας Εκ/σης

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- Τριήμερο Μαθητικό Φεστιβάλ στη Χαλκιδική
- Ένα ξεχωριστό Συμπόσιο
- Ημερίδες, Εργαστήρια Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, της **Ελισάβετ Τσαλίκη**
- Εκδήλωση με θέμα: Η σχέση της έρευνας με τη διδακτική της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, της **Ελισάβετ Τσαλίκη**
 - 10 χρόνια Π.Ε. στην Αχαΐα
 - Διήμερη Επιμορφωτική Συνάντηση στο Σέλι

ΚΕΝΤΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Δήμου Καστοριάς
- Κέντρο περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μουζακίου Καρδίτσας
- Στοιχεία και δραστηριότητες του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

- Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. - Παράρτημα Θεσσαλονίκης
 - Εντατικό Σεμινάριο Π.Ε. στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος ERASMUS, του **Ιωάννη Φύκαρη**
 - Ονειρεύομαι..., του **Χρήστου Μηλιώση**
- «Συνεχίζουμε»...
 - Νέες εκδοτικές δραστηριότητες για την Π.Ε., του **Βασίλη Ψαλίδα**
- Δημιουργία δικτύου για την Π.Ε. των (NGO) μη κυβερνητικών οργανώσεων με πρωτοβουλία της Γ.Γ.Ν.Γ., του **Βασίλη Ψαλίδα**

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

- Απολογισμός διετίας 1994 - 1996

Λίγα Λόγια...

Συνεχίζουμε την προσπάθεια «οριοθέτησης και προσδιορισμού» της Π.Ε. καταγράφοντας προβληματισμούς, ιδέες αλλά και εμπειρίες που αφορούν την Εκπαίδευση για το Περιβάλλον.

Την τρέχουσα σχολική χρονιά άρχισαν να λειτουργούν Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε διάφορες περιοχές της χώρας (Πάτρα, Αττική, Θεσσαλονίκη, Κόνιτσα, Καστοριά, Καρδίτσα, Έβρο), που κύριος ρόλος τους είναι η στήριξη του θεσμού της Π.Ε. στο σχολείο αλλά και στην ευρύτερη κοινότητα συνολικά.

Θέλοντας να βοηθήσουμε την αποδοτικότερη λειτουργία τους, προς όφελος της εδραίωσης και επέκτασης της Περιβαλλοντικής Αγωγής, ανοίγουμε στήλη διαλόγου από το έντυπο μας, από αυτό το τεύχος.

Ζητούμε συγγνώμη για την καθυστέρηση της έκδοσης. Οφείλεται σε αλλαγές συμβουλίων την τρέχουσα χρονιά, καθώς και σε οικονομικές δυσχέρειες.

Η σύνταξη

Για μια Πραγματική εκπαίδευση για το περιβάλλον

Christian Souchon, Καθηγητής Οικολογίας και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο Paris 7, Σύμβουλος UNESCO σε θέματα Π.Ε.

Γιολάντα Ζιάκα, Οικονομολόγος, Διδάκτωρ Π.Ε. του Πανεπιστημίου Paris 7

(Μετάφραση του άρθρου C. SOUCHON & Y. ZIAKA, 1993, «Specificités et exigences de l' Education pour l' Environnement», in *Environnement et Société*, No. 11, Fondation Universitaire Luxembourgeoise, Arion, Belgique, p.p. 11-13).

Αν και η διατύπωση των αρχών της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) ξεκίνησε στην αρχή της δεκαετίας 1970-1980, είμαστε υποχρεωμένοι να παραδεχτούμε, περίπου είκοσι χρόνια μετά, ότι ο απολογισμός της μέχρι τώρα δράσης σε αυτόν τον χώρο είναι μέτριος. Από τη μια πλευρά, η μεθοδολογία, οι προτάσεις διδακτικών βοηθημάτων, η πραγματοποίηση ποικίλων πιλοτικών δραστηριοτήτων, οδήγησαν σε χρησιμότες και υποδειγματικές προσπάθειες και έθεσαν γερές βάσεις για το μέλλον. Συγχρόνως όμως, η πραγματική εισαγωγή της Π.Ε. στα εκπαιδευτικά συστήματα, με θεσμικό τρόπο, είναι παντού σχεδόν περιορισμένη, και αρκετά συχνά απατηλή: για το γαλλικό εκπαιδευτικό σύστημα, για παράδειγμα, το ποσοστό των παιδιών που έχουν συμμετάσχει μια τουλάχιστον φορά σε δραστηριότητες Π.Ε. κατά τη διάρκεια της σχολικής τους ζωής είναι σίγουρα κάτω από 10% (P. GIOLITTO & C. SOUCHON, 1991). Κι ακόμη θα πρέπει να διευκρινιστεί το τι εννοεί κανείς χρησιμοποιώντας τον όρο Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Γ' αυτό θα πρέπει να μελετήσουμε τι διαχωρίζει την Π.Ε. από τους άλλους τομείς της Εκπαίδευσης, ποιες είναι οι ιδιαιτερότητες της και συγχρόνως τι συνεπάγονται οι ιδιαιτερότητες αυτές όταν πραγματοποιούμε την Π.Ε.

1) Ιδιαιτερότητες

Σε συμφωνία με τη θέση των A. GIORDAN και C. SOUCHON (1993), επιλεγούμε να ορίσουμε την Π.Ε. από τα «αντικείμενα μελέτης» της.

Πρώτα απ' όλα, **τα προβλήματα περιβάλλοντος**, άμεσα αναγνωρίσιμα από το πλατύ κοινό: ρύπανση, διάβρωση του εδάφους, αποδάσωση,... Θα πρέπει στη συνέχεια να κάνουμε την παρατήρηση ότι η αιτία των περιβαλλοντικών προβλημάτων έγκειται στις ανθρώπινες οικονομικές δραστηριότητες, που βασίζονται στη **χρήση των φυσικών πόρων**: δεύτερο αντικείμενο της Π.Ε.

Η ιδιαιτερότητα της Π.Ε. έγκειται ακόμη κυρίως στο στόχο της να αγωνιστεί για την πρόληψη και την επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων και για την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων. Η Π.Ε. γίνεται έτσι **Εκπαίδευση για το Περιβάλλον**, όρος που απορρίπτει την Εκπαίδευση από το Περιβάλλον, πρόφαση για μια συνηθισμένη σχολική δραστηριότητα γύρω από το Περιβάλλον (που αποτελεί αυτό που παλιότερα ονομάζαμε φυσικές σπουδές). Η κατηγορία ότι αγνοούμε τον Άνθρωπο μιλώντας για μια δραστηριότητα για το Περιβάλλον είναι εντελώς αδικαιολόγητη, γιατί αυτή η προσέγγιση μελετάει ακριβώς τις σχέσεις Άνθρώπου-Φύσης και δεν δηλώνει οποιαδήποτε υπεροχή της Φύσης πάνω στον Άνθρωπο, ενώ συγχρόνως υποδεικνύει τις συνέπειες της κυριαρχίας του Άνθρώπου πάνω στη Φύση. Ένα άλλο χαρακτηριστικό της Π.Ε. είναι το ότι λαμβάνει υπόψη της τις αξίες: αυτή η προσέγγιση είναι η κλασική προσέγγιση της φιλοσοφίας, αλλά εδώ ασκείται πάνω σε συγκεκριμένους τομείς. Ακολουθώντας τους L. COFFIN και M. BONIVER (1982) υιοθετούμε τέσσερις αξίες: Αλληλεγγ-

γύη, Ανεκτικότητα, Αυτονομία, Υπευθυνότητα.

Είναι γενικά παραδεκτό το να θεωρείται η Π.Ε., **εκπαίδευση του πολίτη**: θεώρηση που επιβάλλει από τη μια, την υιοθέτηση ορισμένου τύπου εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων με στόχο την απόκτηση των αντίστοιχων στάσεων και συμπεριφορών, κι από την άλλη, την υιοθέτηση συγκεκριμένων αξιών. Αυτή η σχηματική ανασκόπηση των χαρακτηριστικών της Π.Ε. επιτρέπει την οριοθέτηση της εννοιολογικής της προσέγγισης. Στην πραγματική εκπαιδευτική πρακτική, και συγχρόνως μέσα στο θεσμικό πλαίσιο, αυτή η προσέγγιση οδηγεί σε μια σειρά από απαιτήσεις που μπορούν να οδηγήσουν σε μια πραγματική και αποτελεσματική Π.Ε.

2) Απαιτήσεις

Στο επίπεδο των ορισμών και της χρήσης των λέξεων συναντάμε ένα εμπόδιο συνδεδεμένο με τις κοινωνικές πρακτικές, στην κατάχρηση του όρου «περιβάλλον» και επιπλέον στην αοριστότητα του όρου «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση», που οδηγεί στην ασαφή χρήση των όρων αυτών ακολουθώντας φαινόμενα μόδας. Έτσι, αυτό που κάποτε θα ονομάζαμε σπουδές βοτανικής, μελέτη ενός οικοσυστήματος, περίπατο στη Φύση, κηπουρική ... γίνεται μια «Μύηση στο Περιβάλλον», ή ακόμη «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση».

Οι προσεγγίσεις που απευθύνονται αποκλειστικά και μόνο στις αισθήσεις, χωρίς να καταλήγουν στη **διανοητική ανάλυση των προβλημάτων περιβάλλοντος**, χρησιμοποιώντας την ευχάριστη παρουσίαση ενεργητικών και αυθόρμητων παιδαγωγικών μεθόδων και το παιχνίδι, παρουσιάζουν μια αποσπασματική εικόνα από αυτό που θα μπορούσε να είναι μια πραγματική δραστηριότητα Π.Ε. Παρ' όλη τη χρησιμότητα και το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν, οι προσεγγίσεις κλασικού φυσιολατρικού τύπου στην Π.Ε. ή αυτές που απευθύνονται αποκλειστικά στις αισθήσεις, δεν μπορούν να παρουσιάσουν ούτε σαν απόλυτα απαραίτητες ούτε καν σαν αποκλειστικές. Οι πρακτικές της «ανακάλυψης της φύσης», της «εμπύχωσης γύρω από τη φύση» (σε πιο μοντέρνους όρους θα μιλάγαμε για "οικοεμπύχωση") εμπλουτίζουν βέβαια τους συμμετέχοντες, αλλά δεν οδηγούν, τόσο σίγουρα όσο μια

συγκεκριμένη ανάλυση μιας προβληματικής περιβαλλοντικής κατάστασης, σε μια **εκπαίδευση του πολίτη**.

Όσον αφορά το δάσος, για παράδειγμα, μια πραγματική Π.Ε. δεν θα αρχίσει με την αίσθηση της σκιάς και της δροσιάς, ούτε από τον θαυμασμό μπροστά στην ποικιλότητα των φυσικών και ζωικών μορφών, ούτε ακόμα από την παρουσίαση της λειτουργίας του οικοσυστήματος, αλλά μόνον όταν μελετηθεί η σχέση ανάμεσα στον Άνθρωπο και το Δάσος: «Με ποιον τρόπο συμπεριφέρεται ο Άνθρωπος απέναντι στο Δάσος; Γιατί; Ποιες είναι οι χρήσεις του Δάσους; Υπάρχουν συγκρούσεις χρήσης; Γιατί θα πρέπει να το προστατέψουμε; Με ποιον τρόπο θα πρέπει να το διαχειριστούμε;»

Συμπέρασμα

Η σύγχυση όσον αφορά τις προσεγγίσεις της Π.Ε. κινδυνεύει να καθυστερήσει τη θεσμοθέτηση της και να ενθαρρύνει τις αντιδράσεις όλων όσων δεν επιθυμούν πραγματικά την παρουσία της. Η πραγματική εφαρμογή της Π.Ε. περνάει μέσα: από το ξεκαθάρισμα της ίδιας της έννοιας της Π.Ε., - από την ενίσχυση της θέσης της μέσα στα προγράμματα σπουδών (μένοντας πάντα στα πλαίσια μιας διεπιστημονικής οπτικής), - από την επιμόρφωση των διδασκόντων που τους επιτρέπει να χειρίζονται μεθόδους ανάλυσης της πολυπλοκότητας των προβλημάτων περιβάλλοντος, - από τη θεσμοθέτηση συγκεκριμένων «χώρων» αφιερωμένων στην Π.Ε. (όπως π.χ. χρόνου μέσα στα αναλυτικά προγράμματα), - από την επιμόρφωση των απασχολούμενων στα μέσα μαζικής επικοινωνίας (τύπος, τηλεόραση), επιμόρφωση απαραίτητη για μια πραγματική συμμετοχή τους στην αγωγή του πολίτη.

Βιβλιογραφία

GIOLITTO P. & SOUCHON C., 1991, «Environmental Education in France: assessment and outlook», in *European Journal of Education*, Vol. 26, No 4.

GIORDAN A. & SOUCHON C., 1993, *Une Education pour l'Environnement*, Z' Editions, Nice.

COFFIN L. & BONIVER M., 1982, «La perspective environnementale en pédagogie», in *Revue beige de psychologie et de pédagogie*, tome 44, No 19, pp. 79-95.

Πηγές πληροφόρησης

Χρίστος Σαμαντάς, Φυσικός, Υπεύθυνος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πέλλας

Η πεμπτούσια της Π.Ε. εστιάζεται σε δύο σημαντικά ρήματα με σχέση συνέπειας μεταξύ τους: «ΚΑΤΑΝΟΩ για να ΔΡΑΣΩ», λοιπόν, με προτεραιότητα εφαρμογής σε νέους ανθρώπους. Όμως, κατανόηση του κόσμου μέσα στον οποίον ο καθένας ζει και οριοθετεί τα βιολογικά, κοινωνικά, οικονομικά και αισθητικά του συμφέροντα δεν μπορεί να γίνει μέσα από μια ερμητικά κλειστή αίθουσα του σχολείου, με την αυθεντία του δασκάλου και τη μονομερή σκέψη του σχολικού εγχειριδίου. Ούτε μπορεί να οδηγηθεί κάποιος σε δράση, όταν του λείπουν τα βασικά «εργαλεία» στοιχειώδους ανάγνωσης του κόσμου, που τον περιβάλλει.

Μέσα στις σημερινές συνθήκες γενικότερης αμφισβήτησης καλείται ο Εκπαιδευτικός - ο κύριος συντελεστής αγωγής - να περιμένει απάντηση στο ερώτημα: «Περιεχόμενο ή Διαδικασία Εκπαίδευσης;». Αν η παράδοση διαλέγει το πρώτο, τότε ας ασκηθούμε άκριτα στην ουτοπία του εξωραϊσμού των αναλυτικών προγραμμάτων όλων των βαθμίδων της Εκπαίδευσης, μέσα από τον οποίο δε διαφαίνεται αισιοδοξία. Αν, πάλι, μια εσωτερική επαναστατική διάθεση του Εκπαιδευτικού προτιμά, έστω και ανιχνευτικά, τη Διαδικασία, τότε θα πρέπει εμείς πρώτοι να τολμήσουμε τη συμφιλίωση του σχολείου με τη ζωή. Ήδη ο Ντιούι επιμένει ότι το σχολείο δεν πρέπει να είναι προετοιμασία για τη ζωή, αλλά η ίδια η ζωή. Μια αμφίδρομη και διαρκής σχέση με το κόσμο των ενηλίκων δημιουργεί νέες λειτουργίες αποτελεσματικής και ουσιαστικής μάθησης. Τότε οι ανάγκες του εκπαιδευτή υπερσκελίζονται από τις ανάγκες του εκπαιδευόμενου. Τότε δημιουργούνται αξίες και νέες στάσεις απέναντι στο Περιβάλλον. Τότε επιχειρείται ερμηνεία του όρου «ποιότητα ζωής». Τότε διευρύνεται η Δημοκρατία. Τότε οριοθετείται η έννοια της ελευθερίας. Τότε κατακτάται η οικολογική συνείδηση. Τότε μαθαίνει ο μαθητής ότι κεντρίζει βαθιά την ευαισθησία του με την αρωγή όλων των αισθήσεων. Τότε αναζητούνται απαντήσεις σε βασικά υπαρξιακά ερωτήματα.

Ανάγκη, λοιπόν, για εφαρμογή της Π.Ε. και όχι πολυτέλεια. Έχοντας πεισθεί για την κοινωνική διάσταση, που πρέπει να παίρνει ένα πρόγραμμα Π.Ε. και το ρόλο των εμπλεκόμενων σ' αυτό, μπορούμε να πούμε ότι η βασική παιδαγωγική μέθοδος είναι μία συνεχής σειρά από κύκλους στις βασικές πηγές της γνώσης. Αυτό άλλωστε επιβάλλει η αναζήτηση μιας νέας, πολύτροπης και πολύπλευρης μαθησιακής διαδικασίας. Ας σημειωθεί ότι η έννοια της πληροφόρησης, παιδαγωγικά, αποκτά βαρύτητα, όταν επιδιώκεται από τον ίδιο τον «τρόφιμο» μέσα από ανάγκες που απορρέουν από το στάδιο αυτογνωσίας του. Ούτε, πάλι, να θεωρηθεί ότι υπάρχουν στεγανά μεταξύ των διαφόρων πηγών της γνώσης, αλλά ένα πλέγμα αλληλεξάρτησης, που επιβεβαιώνει την ολιστική

θεώρηση του κόσμου.

Έτσι, για λόγους τακτικής και μόνο, διακρίνουμε τρεις εξωτερικές πηγές και μία ακόμη που αναφέρεται στη δυναμική της ομάδας:

- 1) **ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ:** Μ' αυτόν τον όρο εννοούμε ένα χώρο ζωής, φυσικό ή τεχνητό, θώκο, ας τον ονομάσουμε, τον οποίο εύκολα μπορεί να διασχίσει, να παρατηρήσει, να μελετήσει, ακολουθώντας τη φυσική πορεία της ανθρώπινης ανάπτυξης μέσα στους αιώνες. Η καλλιέργεια της φαντασίας και του συναισθήματος μοιραία θα έχει θεαματικά αποτελέσματα.
- 2) **ΕΝΤΥΠΙΑ - ΕΙΚΟΝΑ - ΗΧΟΣ:** Εννοούμε ένα σύνολο έγγραφης και οπτικοακουστικής υποστήριξης σχετικό με την αναζήτηση πληροφοριών πέρα από την αυτοπαρατήρηση της προηγούμενης πηγής, το οποίο ερευνούμε και επιλεκτικά χρησιμοποιούμε.
- 3) **ΑΝΘΡΩΠΟΙ:** Εννοούμε έναν πληθυσμό τον οποίο ο μαθητής εύκολα μπορεί να συναντήσει, να «ανακρίνει», να ανταλλάξει απόψεις, αλλά και να «παρασύρει» σε συμμετοχή στην έρευνα και πραγμάτωση του προγράμματος. Σ' αυτόν τον πληθυσμό διακρίνουμε δυο κατηγορίες, που η κάθε μία παίζει διαφορετικό παιδαγωγικό ρόλο: α) τους Ειδικούς (επιστήμονες, υπεύθυνους τομέων, εμπειροτέχνες, καλλιτέχνες κ.τ.λ.) και β) τον πολύ κόσμο. Αυτή η πρώτη αυτόνομη επαφή του παιδιού με τον κοινωνικό ρόλο παίρνει σάρκα και οστά, ώστε να συνεχισθεί δια βίου μέσα στα πλαίσια της Δημοκρατίας, που σταδιακά κατακτά, καταλήγοντας σε κάποια αλλαγή της στάσης του απέναντι στη ζωή και τον κόσμο.
- 4) **ΟΜΑΔΑ:** Εδώ γίνεται αντιληπτό ότι το κάθε μέλος της ομάδας αποτελεί μοναδική πηγή πληροφοριών, γνώσης, εμπειρίας και ευαισθησίας. Γίνεται συνείδηση η μεταξύ του σχέση με άριστα παιδαγωγικά αποτελέσματα (φιλία - ειρήνη - αλληλεγγύη - συνευθύνη - συνεργατικότητα - κ.τ.λ.)

Τα διαδοχικά στάδια ευθύνης-ανάλυσης χαρακτηρίζονται από αυτενέργεια και κρίση των μαθητών, δίνοντας παράλληλα ένα συντονιστικό ρόλο στον μέχρι τώρα παραδοσιακό δάσκαλο.

Δυνατότητες υλοποίησης προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Αγωγής μέσα από το αναλυτικό πρόγραμμα των μαθημάτων του Δημοτικού Σχολείου

ΑΠΟ ΤΟΥΣ

Παναγιώτη Καραγιάννη **Σήφη Φραγκούλη**

Μέλη της Ερευνητικής Ομάδας για την Οικολογική Παιδαγωγική του Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών
Συντονιστής **Σπ. Κρίβας**, Επίκ, Καθηγητής Παιδαγωγικής

Τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να συντελείται μια ουσιαστική προσπάθεια για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής αγωγής στο χώρο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η περιβαλλοντική αγωγή άρχισε να αναπτύσσεται στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα από τα τέλη της δεκαετίας του '70, μέσα στα πλαίσια της γενικότερης αντίληψης για ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης και ευαισθητοποίησης σε παγκόσμιο επίπεδο, έχοντας αρχικά πειραματικό χαρακτήρα και αργότερα μέσα από συστηματικότερες προσπάθειες.

Ανάπτυξη σημαντική παρουσίασε, στις αρχές της δεκαετίας του '90, κι αυτό οφείλεται τόσο στην ύπαρξη των οξυμένων οικολογικών προβλημάτων της εποχής, τόσο στην ανάγκη της ευαισθητοποίησης-αφύπνισης των μαθητών, αυριανών πολιτών, στα πλαίσια της κοινωνίας της επικινδυνότητας (RISIKOGESEBL. SCHAFT), όπως ανα-

φέρει ο Ulrich Beck, όσο και στο αίτημα που διατυπώνονταν από άλλους για αλλαγή του ρόλου και του τρόπου λειτουργίας του Ελληνικού Σχολείου.

Οι συνδιασκέψεις για την προσπάθεια του περιβάλλοντος (Στοκχόλμη 1972, Βελιγράδι 1975, Τυφλίδα 1977) πέρα από το ότι κατέδειξαν την κρισιμότητα των οικολογικών προβλημάτων, ανέδειξαν τις δυνατότητες της εκπαίδευσης προς την κατεύθυνση προστασίας του περιβάλλοντος και αποκατάστασης των διαταραγμένων σχέσεων του ατόμου με τη φύση μέσα από την ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης.

Τα προηγούμενα σε συνδυασμό με τα αδιέξοδα, στα οποία είχε οδηγηθεί το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας, τις τελευταίες δεκαετίες, εξαιτίας της λογοκοπίας, της παπαγαλίας, της αποξένωσης των μαθητών από τα μαθησιακά αντικείμενα, τα αναλυτικά προγράμματα κλειστού τύπου, τις αυταρχικές δομές, της έλλειψης διεπιστημονικής-ολιστικής προσέγγισης στη γνώση, οδήγησαν πολλούς στο να πιστέψουν πως η περιβαλλοντική αγωγή θα μπορούσε να σηματοδοτήσει την εφαρμογή της στο εκπαιδευτικό σύστημα με παράλληλες αλλαγές-μεταρρυθμίσεις τόσο στα εξωτερικά χαρακτηριστικά λειτουργίας του σχολείου όσο και στα εσωτερικά χαρακτηριστικά του.

Ο συνδυασμός της εξωτερικής και εσωτερικής μεταρρύθμισης θεωρήθηκε από πολλούς αναγκαία προϋπόθεση προς την κατεύθυνση υλοποίησης της περιβαλλοντικής αγωγής. Εξάλλου, χωρίς κάτι τέτοια θα φαινόταν αδύνατη η εφαρμογή της, η οποία, προκειμένου να υλοποιηθεί, απαιτεί διαμόρφωση νέου κλίματος, καθώς

επίσης και νέου τύπου σχέσεις ανάμεσα στους παράγοντες της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Προκειμένου να γίνει αντιληπτή η συλλογιστική μας κρίνουμε απαραίτητο να αναφερθούμε στα στοιχεία εκείνα που προσδιορίζουν τις προαναφερόμενες παραμέτρους και επισημαίνουν χαρακτηριστικά της εσωτερικής μεταρρύθμισης.

Σύμφωνα με αυτά, η εσωτερική μεταρρύθμιση χαρακτηρίζεται:

1. Από αλλαγή στον τρόπο προσφοράς της γνώσης.

Η γνώση παύει να προσφέρεται κατά κύριο λόγο από το δάσκαλο (παραδοσιακή-ταϊστική μέθοδος), αλλά παράγεται μέσα από την ομαδική συνεργασία και συνεμπλοκή των μαθητών μ' ένα ή περισσότερα αντικείμενα ενδιαφέροντος τους.

2. Από αλλαγή στις σχέσεις των μαθητών μεταξύ τους.

Οι σχέσεις ανάμεσα στους μαθητές παύουν να είναι ανταγωνιστικές, αλλά διακρίνονται από πνεύμα ισότητας συνεργασίας, αλληλοβοήθειας, αλληλοσεβασμού.

3. Από αλλαγή στις σχέσεις των μαθητών με τους δασκάλους τους.

Οι σχέσεις ανάμεσα τους παύουν να είναι εξουσιαστικές, τυπικές, δομημένες ιεραρχικά, αλλά διακρίνονται από πνεύμα ισοτιμίας, συνεργασίας, αλληλοαποδοχής.

4. Από αλλαγή στο ρόλο του δασκάλου στη σχολική ζωή. Ο ρόλος του δασκάλου δεν περιορίζεται μόνο σε ελεγκτή και μεταδότη γνώσεων, αλλά γίνεται ρόλος συνεργάτη, ισότιμου συζητητή συμβούλου.

5. Από αλλαγή στη δομή και λειτουργία του αναλυτικού προγράμματος. Το αναλυτικό πρόγραμμα παύει να είναι κλειστό, να περιορίζει ασφυκτικά τον εκπαιδευτικό και να διακρίνεται από παγιωμένες αντιλήψεις, γίνεται ανοικτό, αφήνοντας το δάσκαλο και τους μαθητές να δομήσουν τη μάθηση ανάλογα με τον τρόπο που επιθυμούν.

6. Από αλλαγή του ρόλου του σχολείου στον κοινωνικό χώρο. Το σχολείο παύει να λειτουργεί ανεξάρτητα από τον κοινωνικό περίγυρο σαν να βρίσκεται αποκομμένο από την κοινωνία και τις ανάγκες της και αποκτά νέα μορφή λαμβάνοντας υπόψη του τις ανάγκες της, τις απαιτήσεις της και προσαρμόζει το περιεχόμενο και τη φύση της μάθησης με βάση αυτές.

7. Από αξιοποίηση του τοπικού χώρου ως αφορμή για μάθηση. Ο γύρω χώρος δεν είναι αμέτοχος στη μαθησιακή διαδικασία, αλλά εμπλέκεται δυναμικά προσφέροντας αφορμές για ανάπτυξη ενδιαφερόντων μάθη

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

σης μέσα σ' αυτόν.

8. **Από παροχή ευκαιριών για συμμετοχή στη σχολική ζωή όλων των μαθητών ανεξάρτητα από την επίδοσή τους.** Παύουν να ενθαρρύνονται στο να συμμετέχουν στη σχολική ζωή και πράξη μόνο οι καλοί μαθητές, αλλά ενθαρρύνονται όλοι ανεξάρτητα από την επίδοσή τους στο σχολείο και τα μαθήματα.

Θέλοντας να συμβάλλουμε κι εμείς στα πλαίσια των δυνατοτήτων μας προς την κατεύθυνση εφαρμογής της περιβαλλοντικής αγωγής μέσα από διαδικασίες εσωτερικής μεταρρύθμισης του δημοτικού σχολείου, που στηρίζονται στο μοντέλο της οικολογικοποιημένης μάθησης, προτείνουμε τον πιο κάτω ενδεικτικό οδηγό, ο οποίος αναφέρεται στις ενότητες του αναλυτικού προγράμματος των μαθημάτων όλων των τάξεων του Δημοτικού Σχολείου, το περιεχόμενο των οποίων παρέχει αφορμές και ερεθίσματα για υλοποίηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής αγωγής. Ο οδηγός εμπεριέχει τον τίτλο βιβλίου, τους τίτλους περιοχομένων, τη σελίδα και τις ενδεικτικές περιοχές ή και τίτλους προγραμμάτων περιβαλλοντικής αγωγής.

ΤΑΞΗ Α'

ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ

Ο τόπος που ζούμε, σελ. 35 · Ανάγνωση τοπίου · Παραδοσιακοί οικισμοί · Επαγγέλματα - Ασχολίες κατοίκων · Ρύπανση.

Πώς ζούμε στον τόπο μας, σελ. 45 · Ήθη - Έθιμα.

Το ταξίδι του ήλιου, σελ. 39 · Ήπιες μορφές ενέργειας.

Το ταξίδι του νερού, σελ. 43 · Κύκλος νερού.

Πώς ταξιδεύουμε, σελ. 50 · Μέσα συγκοινωνίας.

Πώς να κυκλοφορούμε στους δρόμους, σελ. 55 · Ήπιες μορφές ενέργειας/μεταφοράς · Κυκλοφοριακή αγωγή.

Πώς συνεννοούμαστε καθημερινά, Πώς αλλιώς επικοινωνούμε, σελ. 58 · Ανθρώπινες σχέσεις - επικοινωνίες.

Φυτά που ξέρουμε - Τι μας δίνουν - Τι χρειάζεται για να μεγαλώσουν, Μέρη φυτού, σελ. 65 · Σχολικός κήπος · Διατροφή · Τοπική πανίδα.

Ζώα που ξέρουμε - Τι μας δίνουν, Ένα ζώο γεννιέται και μεγαλώνει - Τι χρειάζεται για να ζήσει - Γάιδαρος ή λύκος - Φροντίδα και προστασία ζώων, σελ. 82 · Τοπική χλωρίδα και τρόποι προστασίας της · Καταστροφή οικοσυστημάτων και επιδράσεις σε πτηνά - ψάρια - ζώα · Πρόληψη - Υγιεινή - Καθαριότητα · Τροφική αλυσίδα.

Άλλα παιδιά στον κόσμο, σελ. 103 · Στέγη - διατροφή - υγεία - ειρήνη, ως ανθρώπινες ανάγκες. Είναι εξασφαλισμένες για όλα τα παιδιά;

Φροντίζουμε την υγεία μας, σελ. 104 · Υγιεινή - Καθαριότητα - Σωματική άσκηση · Οικολογικό παιχνίδι.

Από πού παίρνουμε αυτά που χρειαζόμαστε, πώς θα έχουμε πάντα αυτά που χρειαζόμαστε, σελ. 109 · Αλυσίδες προϊόντων, Προέλευση, στάδια παραγωγής. *Το ψωμί*, σελ. 111.

Δουλειές που κάνουν οι άνθρωποι, σελ. 117-119 · Ανθρώπινα επαγγέλματα « Παραδοσιακά επαγγέλματα.

Κίνδυνοι από εργαλεία, σελ. 126 · Ατυχήματα και τρόποι αποφυγής τους.

Με τι κινούνται οι μηχανές, σελ. 128 · Μορφές ενέργειας.

Όλα αλλάζουν με τα χρόνια, σελ. 136 · Τοπικές μεταβολές πανίδας - χλωρίδας. Εξέλιξη και διαμόρφωση τοπικών οικισμών. *Το Φθινόπωρο*, σελ. 140 · Εποχιακά (παραδοσιακά) επαγγέλματα · Μεταβολές χλωρίδας-πανίδας ανάλογα με τις εποχές. *Και οι άνθρωποι έχουν την ιστορία τους* · Ιστορία του τόπου μας και της ευρύτερης περιοχής μας.

«Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ» *Πρώτο*

Ενότητα Προαναγνωστικού σταδίου με γράμματα Ο και Δ, Αρχές τεύχους · Κυκλοφοριακή Αγωγή

Παραλίγο ατύχημα, σελ. 96 · Η ενότητα αυτή προσφέρεται για υλοποίηση

Στο Οικόπεδο, σελ. 108 · Οικολογικά παιχνίδια σε πρόγραμμα με τίτλο "Ανθρώπινες επεμβάσεις στο χώρο που ζούμε". *Από το τζάμι*, σελ. 120

Μια γιαγιά από το Ναύπλιο, σελ. 128 · Ρύπανση - Ηχορύπανση (αυτοκίνητα).

Η νερατζούλα, σελ. 161 · Σχολικός κήπος · Φροντίδα φυτών

«Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ» *Δεύτερο*

Λυγαριά, σελ. 19 · Τι μας προσφέρουν τα δέντρα *Στο πάρκο*, σελ. 26 · Υιοθέτηση πάρκων περιοχής μας. Τρόποι περιποίησης-προφύλαξης τους.

Ειρήνη και όχι πόλεμος, σελ. 195 · Ανθρώπινες σχέσεις - Ειρήνη. *Στο Κάστρο*, σελ. 101 · Ιστορικά Μνημεία της περιοχής μας ·

Ευαισθητοποίηση προστασίας πολιτιστικής κληρονομιάς. *Πυρκαγιά στην Αγριλίτσα*, σελ. 119 · Καταστροφή τόπου που ζούμε · Πυρκαγιές σε δάση, συνέπειες για το περιβάλλον.

«ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ» *Α' - Β' τάξη*

Μπροστά στη θάλασσα, σελ. 21 · Ήθη - έθιμα του τόπου μας.

Τα παιδιά της γης, σελ. 182 · Εποχές έτους · Ζωντανοί οργανισμοί και οικοσυστήματα.

Το γαϊτανάκι, σελ. 227 · Ειρήνη · Ανθρώπινες σχέσεις.

«ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΜΟΥ» *Μέρος Δεύτερο*

...Γραμματόσημα, σελ. 85 · Επικοινωνίες στη ζωή μας · Γνωριμία με στοιχεία ιστορικά, γεωγραφικά, πολιτιστικά κλπ. μέσω των γραμματοσήμων, για ανάπτυξη προγράμματος Περιβαλλοντικής Αγωγής (Π.Α.), προστασίας πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΤΑΞΗ Β'

«Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ» *Πρώτο*

Πού 'ναι πιο καλά; σελ. 11 · Οικολογικό παιχνίδι "Ανάγνωση τοπίου", με "ξεναγούς" το φεγγάρι, το ποτάμι, χελιδόνι...

Στο συνεργείο, σελ. 23 · Κυκλοφοριακή Αγωγή *Ο ουρανός*, σελ. 29 · Παρουσίαση τρόπου ζωής σε χωριό και σε πόλη.

Πώς να χαρούμε; σελ. 32 · Η ζωή των παιδιών στην πόλη.

«Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ» *Δεύτερο*

Η τηλεόραση στο χωριό του γέλιου, σελ. 7 · Ανθρώπινες σχέσεις - Επικοινωνία · Άνθρωποι και μηχανές.

Το μαγνητόφωνο, σελ. 17 · "...Θα μας διώξουν από την πολυκατοικία. Μακάρι..., να πάμε στο Χωριό..."

Ένα ερημωμένο χωριό, σελ. 49 · Τα προβλήματα αστυφιλίας και απομόνωσης των ανθρώπων στην πόλη. Αιτίες και συνέπειες της εγκατάλειψης-ερήμωσης του χωριού · Κύκλος της φύσης.

Μου αρέσουν τα Χριστόψωμα, σελ. 79 · Πώς γίνεται το Χριστόψωμο... · Ήθη - Έθιμα · Παραδοσιακοί και σύγχρονοι τρόποι προϊόντων διατροφής.

Το λιοντάρι και η σκνίπα, σελ. 93 · Σχέσεις έμβιων όντων μέσα στο οικοσύστημα.

«Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ» Τρίτο

Ο Μουσικός του Μουσείου, σελ. 32 · Ιστορικά μνημεία - Πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής μας.

Ένα βράδυ χωρίς ηλεκτρικό, σελ. 56 · Ενέργεια. Αφορμή για εναλλακτικές - ήπιες μορφές ενέργειας.

Ο Παράξενος Χαρταετός, σελ. 76 · "Είμαι ευτυχημένος, γιατί είμαι καλύτερος!... γιατί κανένας σπάγκος δεν είναι τόσο μεγάλος..." Κατοικία - τρόπος ζωής του παιδιού στη σύγχρονη εποχή. Το παιχνίδι χτες και σήμερα.

«Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ» Τέταρτο

Το Σχολείο του Λουκά, σελ. 22 · Στοιχεία Φυσικής Οικολογίας: φύση, ήλιος, αέρας, νερό, φυτά, ζώα, σε σχέση-αντιδιαστολή με πόλη-χωριό · ..."Η δασκάλα" φύση στο χωριό!...

Ένα πουλί στην αυλή του Σχολείου (Ν. Καζαντζάκη), σελ. 31, Φωνούλα πουλιού, σελ. 30, Τσίου-τσίου το πουλάκι κελαηδεί, σελ. 48 · Απειλούμενα είδη (πτηνά) περιοχής - τόπου μας και ανάπτυξη προγράμματος προστασίας τους.

Ένας παιδόδρομος στη γειτονιά μας, σελ. 38 · Διαμόρφωση αξιοποίηση τοπικού χώρου (σχολείου, γειτονιάς, συνοικίας).

Τα αερόστατα της Λαμπρής, σελ. 54 · "Ηθη-έθιμα του τόπου μας. Το κλουβί του ήλιου, σελ. 68 · Ήλιος, ενέργεια στη ζωή μας.

Ελληνικά νησάκια, σελ. 90 · Ρύπανση... "πεταμένα σκουπίδια που ασχημίζουν τον τόπο».

Οι μικροί ταξιδιώτες..., σελ. 96 · ...Παρατήρηση φυσικού τοπίου της περιοχής μας, ευαισθητοποίηση, υιοθεσία φυτικών ειδών της περιοχής μας.

«ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ»

Από τα παλιά στα σημερινά, σελ. 11 · Διαχρονική εξέλιξη πολιτιστικής κληρονομιάς μνημείων, ιστορικά στοιχεία ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

Τα σπίτια μας, σελ. 22 · Στοιχεία ανθρωπογενούς οικολογίας: παραδοσιακοί οικισμοί · Τοπική αρχιτεκτονική και εκμετάλλευση φυσικών στοιχείων.

Σπίτια και φωλιές, σελ. 26 · Παρατήρηση οργανισμών μέσα στο αβιοτικό τους περιβάλλον (οικοσύστημα).

Η εκκλησία μας, σελ. 38 · Γνωριμία με τα μνημεία της περιοχής μας.

Κάνουμε αυτό που πρέπει; σελ. 40 · "...αν πετούσαμε τα σκουπίδια όπου ήθελε ο καθένας..." Τα απορρίμματα/ανακύκλωση.

Πρόεδρος ή Δήμαρχος, σελ. 44 · Τοπική αυτοδιοίκηση και πολίτες στην προστασία του περιβάλλοντος.

Όσα δεν έγιναν σωστά, σελ. 48 · Πολεοδομικός σχεδιασμός και ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης.

Γνωρίζουμε τον τόπο μας, σελ. 50-55 · Γνωριμία με τον τόπο που ζούμε. Ανάγνωση τοπίου.

Η ήλιος και ο αέρας, σελ. 66 · Ήπιες μορφές ενέργειας.

Κύκλος νερού, σελ. 67 · Το νερό στη ζωή μας.

Νερό επικίνδυνο, σελ. 71 · Μόλυνση νερού (πόσιμο, θάλασσας).

Ταξίδια - Μεταφορές, σελ. Π/78 · Σύγχρονα και παραδοσιακά μέσα μεταφοράς. Κυκλοφοριακή Αγωγή.

Τα φυτά του τόπου μας Δ1, Δ2, Δ3, σελ. 94 · Δεντροφύτευση · Χλωρίδα της περιοχής μας · Σχολικός κήπος · Υιοθέτηση αλυσίλου · Σύγχρονες μέθοδοι καλλιέργειας (θερμοκήπιο) · Έδαφος και διατροφή · Συλλογή/μελέτη φυτικού υλικού από ένα αγροοικοσύστημα.

Τα ζώα Ε1, Ε2, Ε3, σελ. 118 · Τοπική πανίδα · Τροφική αλυσίδα · Υιοθεσία ζώων περιοχής μας · Εξαφάνιση ζωικών ειδών. Απειλούμενα είδη της περιοχής μας · Μετανάστευση πουλιών.

Προστατεύουμε το περιβάλλον, σελ. 149 · Υιοθεσία και προστασία φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής μας.

Ο πόλεμος των ζουζουνιών, σελ. 150 · Σχέσεις έμβιων όντων στο οικοσύστημα τους · Παρατήρηση και μελέτη των σχέσεων ανάμεσα σε βιοτικούς και αβιοτικούς οργανισμούς ενός οικοσυστήματος.

Από πού παίρνουμε αυτά που χρειαζόμαστε, σελ. 156 · Ανάπτυξη τρόπων προστασίας πηγών παραγωγής προϊόντων

Τι δουλειές κάνουν οι άνθρωποι, σελ. 161 · Επαγγέλματα.

«ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ»

Γιατί εργαζόμαστε; σελ. 163

Τι κάνουμε με τα εργαλεία και τις μηχανές, σελ. 170 · Παραδοσιακά/σύγχρονα μέσα παραγωγής.

Πώς κινούνται οι μηχανές; σελ. 175 · Ήπιες μορφές ενέργειας και εξέλιξη της τεχνολογίας.

Εργαστήρια και μηχανές, σελ. 178 · Τεχνολογική εξέλιξη και αλλαγή επαγγελμάτων.

Γα εργοστάσια, σελ. 179 · Διαδικασία παραγωγής καταναλωτικών αγαθών · Προβλήματα εργοστασιακής ρύπανσης.

Τι άλλαξε γύρω μας, σελ. 188 · Φυσικές μεταβολές και ανθρώπινη επέμβαση.

Τι αλλάζει ο άνθρωπος, σελ. 189 · Ήθη - έθιμα, τοπικές παραδόσεις.

Ιστορία χωριού - πόλης, σελ. 192 & 195 · Τοπική ιστορία, πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής μας.

«ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΜΟΥ» Πρώτο

Συλλογή του Κώστα, σελ. 47 · Γνωριμία με την πολιτιστική κληρονομιά, φυτικό, ζωικό βασίλειο, μέσα από την συλλογή γραμματοσήμων.

«ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΜΟΥ» Δεύτερο

Τα παιδιά της τάξης μας, σελ. 131 · Ευαισθητοποίηση απέναντι στην προστασία - φροντίδα πανίδας της περιοχής μας.

ΤΑΞΗ Γ

ΓΛΩΣΣΑ - Πρώτο

Ειρήνη, σελ. 11 · Ανθρώπινες σχέσεις και ειρήνη ως προϋποθέσεις ανάπτυξης ισορροπίας ανάμεσα στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.

Πώς άλλαξε η ζωή μιας πόλης, σελ. 24 · Επιπτώσεις από την λειτουργία των εργοστασίων στο περιβάλλον · Τεχνολογική εξέλιξη και διάρθρωση επαγγέλματος.

Η οδοντίατρος στο σχολείο, σελ. 32 · Πρόληψη και στοματική υγεία.

Καθένας κάνει τη δουλειά του, σελ. 49 · Σχέσεις οργανισμών στα οικοσυστήματα.

Στον Ισθμό, σελ. 53 · Τεχνικά έργα, ανθρώπινες ανάγκες και επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Το πουλί, σελ. 61 · Σχέσεις ανθρώπου με τα ζώα.

Το χωριό μου, σελ. 75 · Ανάγνωση τοπίου, Ερήμωση χωριού.

Γα πανηγύρια, σελ. 93 · Ήθη-έθιμα. Παραδόσεις της περιοχής μας, του τόπου μας.

ΓΛΩΣΣΑ - Δεύτερο

Το άγαλμα, σελ. 19 · Η σημασία της διάσωσης των μνημείων και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Στο περιβάλλον, σελ. 32 · Σημασία φροντίδας πανίδας για την διατήρηση της τροφικής αλυσίδας.

Τα θαύματα του πηλού, σελ. 37 · Παραδοσιακά επαγγέλματα, σύγκριση χειροποίητων και βιομηχανοποιημένων προϊόντων · Κατασκευές με πηλό - αισθητική προσέγγιση.

Οι γλάροι, σελ. 83 · Προστασία των ζώων της περιοχής και του

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

πλανήτη

ΓΛΩΣΣΑ - Τρίτο

Το σπίτι και το μαγαζί, σελ. 10 · Πολιτιστική κληρονομιά, αισθητική προσέγγιση, ανθρώπινη δραστηριότητα και αλλοίωση μνημείων.

Ένα αρχαίο χωριό, σελ. 14 · Παρατήρηση - μελέτη αρχαιολογικού τοπίου · Ευαισθητοποίηση και προστασία ιστορικών στοιχείων του παρελθόντος.

Πώς αρχίζει ένα δράμα, σελ. 92 · Υιοθέτηση και φροντίδα φυτών της περιοχής μας · Πολεοδομικός σχεδιασμός και ελεύθερος χώρος · Οικολογικό παιχνίδι.

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ - Γ - Δ' Τάξη

Ο πρώτος μου πόθος, σελ. 17 · Πολιτιστική κληρονομιά. Παραδοσιακοί ανεμόμυλοι · Ιστορία χωριού - τόπου μας · Το νερό ως μορφή ενέργειας.

Το Πάσχα της γιαγιάς, σελ. 244 · Έθιμα - Παραδόσεις του τόπου μας.

Καλοκαιρινές φιλίες, σελ. 264 · Αλληλεπίδραση ανθρώπου με φυσικό περιβάλλον. "...Το τζιτζικί κι ο κυρ ήλιος, σαν δάσκαλοι μου καλοί..."

Τα δέντρα του δρόμου, σελ. 277 · Ανάδειξη του ρόλου της χρησιμότητας και αισθητικής των δέντρων της περιοχής μας · Παίξιμο ρόλων (Πολυάνθης, Ισκιερός, Φωλιαστής κ.ά.).

Μελέτη Περιβάλλοντος «ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ»

Τη ζωή μας την ρυθμίζουν κανόνες και νόμοι, σελ. 19 · Η παραβίαση των νόμων-κανόνων που σχετίζονται με την προστασία, διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και οι συνέπειες για το κοινωνικό σύνολο.

Η ζωή στο χωριό και την πόλη, σελ. 13 · Ανάγνωση τοπίου. *Μεγάλα προβλήματα*, σελ. 22 · Σύγχρονα αστικά προβλήματα (ρύπανση, αστυφιλία).

Η κοινότητα μας άλλοτε και σήμερα, σελ. Α430 · Ιστορική εξέλιξη του τόπου μας. Μελέτη, καταγραφή, αξιοποίηση και ανάδειξη μνημείων τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Άλλες κοινότητες στον κόσμο · Ευαισθητοποίηση και γνωριμία με τον τρόπο ζωής, τα πολιτιστικά στοιχεία και τα περιβαλλοντικά προβλήματα άλλων περιοχών του πλανήτη μας, μέσα επικοινωνίας (γραπτός, προφορικός), ανταλλαγής απόψεων, επισκέψεων, έκδοσης φυλλαδίων, με στόχο την ανάδειξη της πλανητικής διάστασης των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Παριστάνουμε τον τόπο μας, σελ. Β248 · Διαμόρφωση σχολικού κήπου ή κατασκευή μακέτας μέσω της κλίμακας.

Ο ήλιος και το φως, σελ. 60 · Ήπιες μορφές ενέργειας και προστασία φυσικού περιβάλλοντος.

Ο κύκλος του νερού, σελ. 66 · Το νερό, ως μορφή ενέργειας και πηγή ζωής.

Βε Πώς το φυσικό περιβάλλον επηρεάζει τη ζωή μας, σελ. 78-83

• Τρόποι παρέμβασης του ανθρώπου στο φυσικό περιβάλλον. «ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ»

Συγκοινωνίες, Μεταφορές, σελ. Γ184 · Σύγχρονα μέσα μεταφοράς · Επίδραση σύγχρονων μέσων μεταφοράς στο περιβάλλον

• Διαχρονική εξέλιξη μέσων μεταφοράς.

Πώς θα κυκλοφορούμε ακίνδυνα, σελ. Γ292 · Κυκλοφοριακή Αγωγή.

Μαθαίνουμε για τα φυτά, σελ. Δ-1100 Γνωριμία με τα φυτά της περιοχής μας · Υιοθεσία σπανίων-απειλούμενων φυτών της περιοχής μας.

μας.

Μαθαίνοντας για τα ζώα, σελ. Ε122 · Ευαισθητοποίηση και γνωριμία με τις βασικές λειτουργίες των ζώων, για ανάπτυξη προγράμματος προστασίας και υιοθεσίας ειδών προς εξαφάνιση (χελώνα καρέτα-καρέτα).

Φροντίζουμε για την υγεία μας, σελ. 156 · Η σημασία της προστασίας της υγείας μας από εστίες μόλυνσης · Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Είμαστε όλοι μια αλυσίδα, σελ. 158 · Τροφική αλυσίδα. Ευαισθητοποίηση στην προστασία οικοσυστημάτων μέσω της γνώσης των σχέσεων των ποικίλων βιοκοινοτήτων.

Πώς ο άνθρωπος καταστρέφει το περιβάλλον, σελ. 160 · Ανθρώπινες δραστηριότητες που προκαλούν ρύπανση σε βασικά στοιχεία της ζωής (νερό, έδαφος, αέρας). Συνέπειες για την οικολογική ισορροπία.

Πηγές αγαθών, σελ. 170 · Ευαισθητοποίηση και προστασία φυσικού περιβάλλοντος μέσω του κύκλου: πρώτες ύλες - παραγωγή - κατανάλωση.

Ενότητα: Από τον Πολιτισμό των Αρχαίων Ελλήνων, σελ. Η2190-198 · Τοπικά Αρχαιολογικά ευρήματα και ανάπτυξη πολιτιστικής κληρονομιάς · Τοπική ιστορία.

Ιστορία: «ΣΤΑ ΠΟΛΥ ΠΑΛΙΑ ΧΡΟΝΙΑ»

Η αρμονία των χρωμάτων, σελ. 36, *Περίφημα αγγεία και στολίδια*, σελ. 55, *Ανασκαφές στην Κνωσσό*, σελ. 72 · Ευαισθητοποίηση απέναντι στην πολιτιστική κληρονομιά και στην αισθητική της ανθρώπινης παρέμβασης · Ανάδειξη, προστασία, διάσωση πολιτιστικών μνημείων της περιοχής μας.

Μια επίσκεψη σε Μουσείο ή Αρχαιολογικό χώρο, σελ. 218 · Γνωριμία και μελέτη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων της περιοχής μας.

«ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΜΟΥ» Πρώτο

Προβλήματα τεσσάρων πράξεων, σελ. 59 · Διαμόρφωση υπόθεσης-προβλήματος, σχετικά με πρόγραμμα περιβαλλοντικής αγωγής, αν το πρόγραμμα είναι η φροντίδα-δημιουργία σχολικού κήπου, ενδεικτικά: Στο Α' Τεύχος, σελ. 59 - πρόβλημα (3) - Στο Β' Τεύχος, σελ. 21 - πρόβλημα (1) - Στο Β' Τεύχος, σελ. 43 - πρόβλημα (2) - Στο Β' Τεύχος, σελ. 55 - πρόβλημα (8) - Στο Β' Τεύχος, σελ. 135 - πρόβλημα (11 και 12).

«ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΜΟΥ» Δεύτερο

Κλάσματα, σελ. 95 · Τα κλάσματα στο Β' Μέρος. Δυνατότητα σχηματικής παράστασης (κλασματικές υποδιαίρεσεις) της υπό διαμόρφωση (π.χ. δένδροφύτευση) περιοχής · Τροποποίηση - Επίλυση μαθηματικών προβλημάτων, σχετικών με το υπό μελέτη θέμα περιβαλλοντικής αγωγής.

Στατιστική, σελ. 131 · Σχηματική παράσταση αποτελεσμάτων σε πρόγραμμα περιβαλλοντικής αγωγής.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Αλέξανδρος Γεωργόπουλος, Ελισάβετ Τσαλίκη, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Εκδόσεις GUTENBERG, Αθήνα 1993.
2. Θεόδωρος Κουσουρής, Αρτεμης Αθανασάκης, Περιβάλλον, Οικολογία, Εκπαίδευση, Εκδόσεις Σαββάλα, 1995.
3. Σπύρος Κρίβας, Οικολογικοποίηση των σχολικών εγχειριδίων και της σχολικής πρακτικής. Εκδόσεις Γ.Γ.Ν.Γ., Αθήνα 1994.
4. Ευγενία Φλογαίτη, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, Αθήνα 1993.

* Η συνέχεια για τις τάξεις Δ', Ε' και ΣΤ' θα δημοσιευθεί στο επόμενο τεύχος.

Ερευνητικό πρόγραμμα για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στη Θεσσαλονίκη

Στις 29.2.1996 υπογράφηκε σύμβαση ανάθεσης ερευνητικού προγράμματος με τίτλο «Περιβάλλον και Εκπαίδευση στη Θεσσαλονίκη», από τον Λυκούργο Σακελλάρη, Πρόεδρο της Εκτελεστικής Επιτροπής του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Θεσσαλονίκης και τον κ. Παναγιώτη Λαδά, Αντιπρύτανη και Πρόεδρο της Επιτροπής Ερευνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Στα πλαίσια του προγράμματος:

α) θα διερευνηθούν οι στάσεις και η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε περιβαλλοντικά θέματα της Ευρύτερης Περιοχής Θεσσαλονίκης (ΕΠΘ) και

β) θα συνταχθεί ένα εγχειρίδιο-βοήθημα, το οποίο θα απευθύνεται τόσο σε εκπαιδευτικούς της Α/θμιας και Β/θμιας (τυπική περιβαλλοντική εκπαίδευση), όσο και σε φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, της τοπικής αυτοδιοίκησης καθώς και μη κυβερνητικούς, που εμπλέκονται στη διαδικασία της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (τυπική και άτυπη) και της προστασίας του περιβάλλοντος.

Συγκεκριμένα, το εγχειρίδιο θα περιλαμβάνει δύο βασικά μέρη:

1) τεκμηριωμένες επιστημονικές αναλύσεις για τα σημαντικότερα προβλήματα του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής Θεσσαλονίκης και

2) τεχνικές περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και παραδείγματα εφαρμογής, προσαρμοσμένα στα συγκεκριμένα περιβαλλοντικά θέματα της Θεσσαλονίκης και με βάση τη φιλοσοφία της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Το πρόγραμμα αναμένεται να συμβάλλει:

- στην ευρύτερη δυνατή ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών για τα προβλήματα που αφορούν στο

περιβάλλον της ΕΠΘ καθώς και για τις προτεινόμενες λύσεις

- στη συνειδητοποίηση της σημασίας που έχει η προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της ΕΠΘ

- στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών για επιμέρους προβλήματα του περιβάλλοντος καθώς και στην ανάπτυξη της διάθεσης για συμμετοχή στην πρόληψη και επίλυση τους

- στην ευαισθητοποίηση και εγρήγορση των πολιτών όχι μόνο απέναντι στην αξία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της ΕΠΘ αλλά και απέναντι στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια διάσταση των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Το τελικό εγχειρίδιο-βοήθημα που θα εκπονηθεί θα διανεμηθεί σε όλα τα σχολεία της Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης καθώς και σε φορείς που εμπλέκονται στη διαδικασία της τυπικής και άτυπης περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Η ερευνητική ομάδα του προγράμματος αποτελείται από επιστήμονες και τεχνικούς, ειδικούς στα επιμέρους περιβαλλοντικά θέματα και με εμπειρία εφαρμογής, καθώς και από εκπαιδευτικούς με γνώση και εμπειρία στην περιβαλλοντική εκπαίδευση, πολλοί από τους οποίους είναι μέλη της ΠΕΕΚΠΕ. Επιστημονικός Υπεύθυνος του προγράμματος είναι η κ. Ζωή Παπαναούμ, Αναπ. Καθηγήτρια στον Τομέα Παιδαγωγικής, Τμήμα Φιλοσοφίας - Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ.

Το πρόγραμμα προβλέπεται να ολοκληρωθεί στις αρχές του 1997 και μετά την έκδοση του τόμου, προγραμματίζεται ανοιχτή δημόσια παρουσίαση των αποτελεσμάτων του προγράμματος με τη μορφή ανοικτού συμποσίου.

Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα: «Νέοι Δημοσιογράφοι Για το Περιβάλλον»

Το Πρόγραμμα αυτό άρχισε το 1994 και απευθύνεται σε μαθητές του Λυκείου, ηλικίας 15-18 ετών, οι οποίοι αφού ερευνήσουν και ερμηνεύσουν ένα συγκεκριμένο περιβαλλοντικό θέμα που αντιμετωπίζει η περιοχή τους, επικοινωνώντας με τοπικούς παράγοντες, Αρχές, επιχειρήσεις, ερευνητικά εργαστήρια, καταναλωτές, θα γνωστοποιήσουν στο κοινό τα αποτελέσματά τους. Οι μαθητές, οι Νέοι Δημοσιογράφοι για το Περιβάλλον, με τη μορφή δημοσιευμάτων, θα προσπαθήσουν να κινήσουν το ενδιαφέρον των συμμαθητών τους, των γονιών τους, των κατοίκων της περιοχής τους και γενικότερα του κοινού πάνω στο συγκεκριμένο θέμα.

Πέρα από τα εθνικά σύνορα, οι μαθητές επικοινωνούν με μαθητές άλλων χωρών με ένα δίκτυο Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και παρουσιάζουν στο κοινό τα αποτελέσματά της ερευνάς τους σε συνεργασία με τον τοπικό Τύπο.

Το Πρόγραμμα ξεκίνησε το δεύτερο χρόνο λειτουργίας του με την έναρξη της καινούριας σχολικής χρονιάς 1995-1996.

Μετά από απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οργανώθηκε από την **Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης**, Εθνικό Χειριστή του Προγράμματος, το 2ο Ετήσιο Σεμινάριο Εκπαιδευτικών, στην Ελλάδα, και συγκεκριμένα στο Εκπαιδευτικό Κέντρο του Σώματος Ελληνίδων Οδηγών, στη Βάρη Αττικής, για τους **Καθηγητές και Συντονιστές** που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα, στις 4-6 Νοεμβρίου 1995.

Στο Σεμινάριο συμμετείχαν καθηγητές και συντονιστές εκπρόσωποι από τη Δανία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία, Ιρλανδία και Τουρκία, τις χώρες που μετέχουν στο Πρόγραμμα.

Η έναρξη του Σεμιναρίου έγινε με επισημότητα με εκπροσώπους από τα Υπουργεία Παιδείας και Περιβάλλοντος και του Γραφείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Οι κ.κ. Philippe Saugier και Denis Sharon, του Ευρωπαϊκού Γραφείου, παρουσίασαν τις **Αποστολές (Missions)** του περασμένου χρόνου, στη **Μόσχα Ρωσίας και Superphenix στη Γαλλία**, και την αξιολόγηση των εμπειριών που απέκτησαν οι μαθητές από την άμεση επαφή τους με επιστήμονες, πολιτικούς και καθηγητές. Οι μαθητές, **οι Νέοι Δημοσιογράφοι για το περιβάλλον**, έγραψαν άρθρα γύρω από τα περιβαλλοντικά δεδομένα στην Ευρώπη, τα οποία δημοσιεύθηκαν στο περιοδικό MAGAZINE.

Συμπερασματικά οι νέες προσεγγίσεις στη διεξαγωγή του Προγράμματος είναι:

- ενθάρρυνση για επικοινωνία μεταξύ των σχολείων και συνεργασία σε επιμέρους ομάδες (sub-groups), όταν έχουν επιλέξει παρόμοια θέματα εργασίας στο Πρόγραμμα, -προετοιμασία των Αποστολών (Missions) για το 1996 στα

α. DYFAMED, β. ROCHEFORT, γ. VIETNAM, δ. QUEBEC.

- αποστολή Μικρών Μηνυμάτων από τα σχολεία με E-mail στην κεντρική διεύθυνση του Προγράμματος **Νέοι Δημοσιογράφοι για το Περιβάλλον** και η μεταβίβαση των μηνυμάτων αυτών προς όλους τους συμμετέχοντες για άμεση ενημέρωση.

- περιοδικό MAGAZINE. Στόχος του Ευρωπαϊκού Συντονιστικού γραφείου είναι να εκδοθούν 4 τεύχη με τα καλύτερα άρθρα μαθητών, των **Νέων Δημοσιογράφων για το Περιβάλλον**, στην αγγλική αλλά και στη μητρική τους γλώσσα, με θέματα α) **Ενέργεια** και β) **Νερό**.

-Το Ευρωπαϊκό Συντονιστικό Γραφείο, σε συνεργασία με εκπαιδευτικούς θα ετοιμάσει ένα έντυπο που θα αναφέρεται στα στοιχεία που προέκυψαν από τις Αποστολές του 1995. Το έντυπο αυτό θα αποτελέσει ένα παιδαγωγικό εκπαιδευτικό εργαλείο, για όλα τα σχολεία που ενδιαφέρονται για παρόμοια θέματα.

Κατά τη διάρκεια του Σεμιναρίου οργανώθηκε με επιτυχία μια ενδιαφέρουσα εκδρομή στο «**Ηλιακό Χωριό**» στην Πεύκη Αττικής, στα πλαίσια του θέματος **Ενέργεια**.

Ο κ. Παραδεισιάδης, Διευθυντής του «**Ηλιακού Χωριού**» ξενάγησε τους εκπαιδευτικούς και συντονιστές του Προγράμματος στους καίριους χώρους.

Τα ελληνικά σχολεία που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα είναι:

1. 10 ΛΥΚΕΙΟ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΥ ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑΣ

ΘΕΜΑ: *NEPO*

2. ΛΥΚΕΙΟ Ν. ΧΑΛΚΗΔΟΝΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΘΕΜΑ: *ΕΝΕΡΓΕΙΑ*

3. 49ο ΛΥΚΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΘΕΜΑ: *ΕΝΕΡΓΕΙΑ*

4. ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΒΡΑΧΝΕΙΚΩΝ ΠΑΤΡΑ ΑΧΑΪΑΣ

ΘΕΜΑ: *ΕΝΕΡΓΕΙΑ*

5. ΛΥΚΕΙΟ ΓΕΝΝΑΔΕΙΟΥ ΣΧΟΛΗΣ ΚΑΛΑΜΑΚΙ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΘΕΜΑ: *NEPO*

6. Α. ΤΟΣΙΤΣΕΙΟ ΛΥΚΕΙΟ - ΑΡΣΑΚΕΙΟ ΕΚΑΛΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΘΕΜΑ: *NEPO*

Η οργάνωση και ο συντονισμός του Προγράμματος γίνεται από την Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης. Για την καλύτερη διεξαγωγή του Προγράμματος υπάρχει η Οργανωτική Επιτροπή των **Νέων Δημοσιογράφων για το Περιβάλλον**, την οποία αποτελούν:

Κωνσταντίνος Καρτάλης, Λέκτορας Πανεπιστημίου Αθηνών, *Γεώργιος Φαραγγιτάκης*, εκπ/κός, *Γεωργία Φέρμελη*, εκπ/κός, *Γεώργιος Κούσουλας*, εκπ/κός, *Βούλα Αλεξανδροπούλου*, εκπ/κός, *Αλεξία Νικηφοράκη*, κοινωνιολόγος, *Donald Mathews*, Μέλος Δ.Σ. - Ε.Ε.Π.Φ., *Αλίκη Βαβούρη*, Συντονίστρια Προγράμματος.

Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με θέμα τις βιοκοινότητες

Αντιγόνη Σαφέτη, Περιβαντολόγος BSc

Το Πρόγραμμα που αναπτύσσεται παρακάτω αφορά τις Βιοκοινότητες και τους οργανισμούς που ζουν σε αυτές και μπορεί να εφαρμοστεί σε μαθητές Δημοτικού Σχολείου.

Αναλυτικά, ο σκοπός του προγράμματος είναι να γνωρίσουν τα παιδιά το πόσο σημαντική είναι μια βιοκοινότητα για τη ζωή ενός οργανισμού. Μαθαίνουν πως κανένας οργανισμός δεν είναι ανεξάρτητος και πως κάθε αλλαγή μέσα στη βιοκοινότητα στην οποία ζει μπορεί να επιδράσει αρνητικά στη ζωή του οδηγώντας τον ακόμη και σε εξαφάνιση.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα, τα αντικείμενα απασχόλησης των παιδιών έχουν ως εξής:

Τα παιδιά καλούνται:

- να ορίσουν την έννοια της βιοκοινότητας
- να καθορίσουν τις οχτώ επιστημονικά αποδεκτές βιοκοινότητες
- να περιγράψουν τις βιοκοινότητες
- να συγκρίνουν και να συσχετίσουν τους οργανισμούς με το κλίμα σε κάθε μια βιοκοινότητα.

Η επίτευξη των παραπάνω γίνεται μέσα από κάποιες συγκεκριμένες δραστηριότητες στις οποίες λαμβάνουν μέρος τα παιδιά και που μπορούν να πραγματοποιηθούν είτε μέσα στην αίθουσα είτε και έξω από αυτή.

Οι δραστηριότητες αναπτύσσονται παρακάτω με σειρά προτεραιότητας.

1. Αρχικά καλούνται οι μαθητές να βρουν εικόνες που απεικονίζουν κάποιες βιοκοινότητες, καθώς επίσης και σχετικές πληροφορίες.

2. Αφού γίνει η συγκέντρωση των εικόνων και των σχετικών πληροφοριών για τις βιοκοινότητες από τα παιδιά, ακολουθεί μια πιο στοιχειώδης ενημέρωση από το δάσκαλο με τη βοήθεια slides.

3. Επειδή το πρόγραμμα αυτό είναι έτσι σχεδιασμένο ώστε να συνδυάζει πολλές επιστήμες μαζί, μία από τις δραστηριότητες των παιδιών είναι ο σχεδιασμός διαγραμμάτων. Συγκεκριμένα, αφού γίνουν γνωστοί οι όροι της θερμοκρασίας και της βροχόπτωσης, καλούνται να σχεδιάσουν τα διαγράμματα της θερμοκρασίας και της βροχόπτωσης σε κάθε βιοκοινότητα (εικ. 1). Αυτό μπορεί να γίνει ακόμη καλύτερα αν τα παιδιά χωριστούν σε τόσες ομάδες όσες οι βιοκοινότητες και κάθε ομάδα να αντιπροσωπεύει μια βιοκοινότητα.

4. Όπως ήδη προαναφέρθηκε ένας από τους στόχους αυτού του προγράμματος είναι να κατανοήσουν τα παιδιά το γεγονός ότι όλοι οι οργανισμοί σε μια βιοκοινότητα είναι αλληλεξαρτόμενοι. Έτσι, καλούνται τα παιδιά να κατασκευάσουν έναν πίνακα (εικ. 2) στον

οποίο θα καταγράφουν το κλίμα, τους φυτικούς και ζωικούς οργανισμούς που ζουν σε κάθε βιοκοινότητα.

5. Μια ακόμη επιστήμη με την οποία έρχονται σε επαφή τα παιδιά μέσω αυτού του προγράμματος, είναι η γεωγραφία. Συγκεκριμένα κατά τη δραστηριότητα αυτή, τα παιδιά πάνω σε ένα σκιαγραφημένο παγκόσμιο χάρτη ζωγραφίζουν ή κολλούν εικόνες της κάθε βιοκοινότητας.

6. Για να καταλάβουν τα παιδιά ακόμα καλύτερα την έννοια της αλληλεξάρτησης μπορούν να φτιάξουν τη μινιατούρα μιας ερήμου και να δουν τις επιπτώσεις που θα προκαλέσουν κάποιες αλλαγές στη μικρή αυτή βιοκοινότητα. Παράδειγμα σχετικό είναι η αλλαγή κλίματος: τι θα γίνει αν ξαφνικά οι βροχοπτώσεις αυξηθούν στην έρημο;

7. Εκτός από τις δραστηριότητες μέσα στην αίθουσα, υπάρχουν και δραστηριότητες που μπορούν να γίνουν και εκτός σχολείου. Μπορούν δηλαδή τα παιδιά να επισκεφτούν κάποια κοντινή θαλάσσια περιοχή έτσι ώστε να έρθουν σε επαφή με τους ζωντανούς οργανισμούς της θαλάσσιας βιοκοινότητας.

Ακόμη μπορούν να εξετάσουν με ένα μικροσκόπιο τους οργανισμούς που ζουν σε γλυκά νερά αφού πάρουν ένα δείγμα από μια κοντινή λίμνη ή ποτάμι.

8. Αν στο σχολείο που εφαρμόζεται το πρόγραμμα υπάρχει μια βιοκοινότητα που έχει μεγάλη σημασία για τον τόπο, καλούνται τα παιδιά να εξετάσουν τυχόν προβλήματα που αντιμετωπίζει. Για παράδειγμα μπορεί εκεί κοντά να υπάρχει ένα μεγάλο δασικό οικοσύστημα που φιλοξενεί σπάνια ζώα που τείνουν όμως να εξαφανιστούν εξαιτίας του παράνομου κυνηγιού. Αφού τα παιδιά εντοπίσουν το πρόβλημα και έρθουν σε επαφή με φορείς που μπορούν να τους ενημερώσουν σχετικά, μπορούν να διοργανώσουν μια συγκέντρωση στο σχολείο τους με καλεσμένους όλους τους κατοίκους της περιοχής καθώς και εκπροσώπους από αρμόδιες υπηρεσίες για να βρουν όλοι μαζί τη λύση στο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η βιοκοινότητα τους. Ακόμη τα παιδιά μπορούν να ανεβάσουν μια θεατρική παράσταση που τους ρόλους έχουν γράψει μόνα τους και μέσα από αυτή να περάσουν το μήνυμά τους προς τους υπεύθυνους για την καταστροφή της βιοκοινότητας.

Το πρόγραμμα αυτό προσφέρει στα παιδιά τη δυνατότητα να γνωρίσουν την έννοια της βιοκοινότητας μέσα από δραστηριότητες που καλύπτουν ένα φάσμα επιστημών όπως είναι η οικολογία, τα μαθηματικά, η γεωγραφία, η κλιματολογία, η φυσική, ακόμη και η τέχνη.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

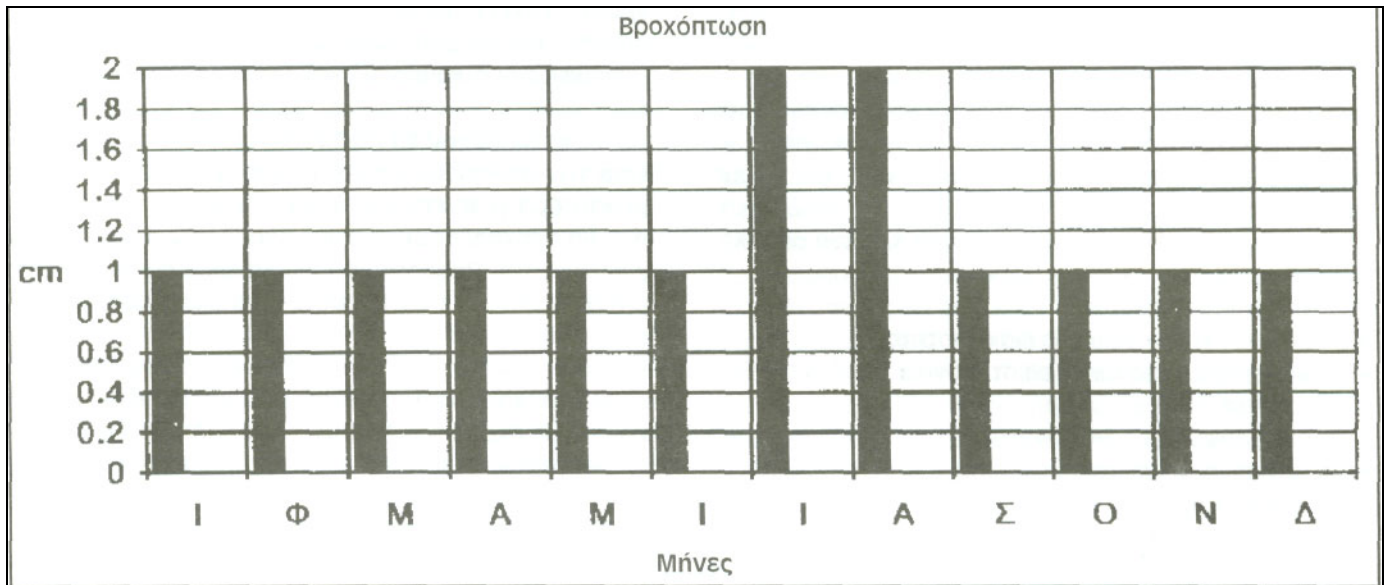
Μέσω αυτού του προγράμματος τα παιδιά μπορούν να έρθουν σε επαφή με φορείς όπως είναι η τοπική αυτοδιοίκηση, κάποιες οικολογικές οργανώσεις, πιθανόν κάποιο υπουργείο αλλά και άλλοι.

Το πρόγραμμα υπολογίζεται ότι είναι διάρκειας 15 διδακτικών ωρών που μπορούν όμως να αυξηθούν ή να μειωθούν ανάλογα με τις ανάγκες του σχολείου που το

εφαρμόζει. Ακόμη μπορεί να τροποποιηθεί και αντί να αναφέρεται γενικά στις βιοκοινότητες που υπάρχουν, να αναφέρεται σε μια κοντινότερη προς το σχολείο βιοκοινότητα π.χ. αν το σχολείο βρίσκεται σε ένα νησί, η κοντινότερη και σημαντικότερη βιοκοινότητα είναι αυτή του θαλάσσιου οικοσυστήματος.

Εικόνα 1.

Παράδειγμα Διαγράμματος Βροχόπτωσης στη βιοκοινότητα της Τούνδρας (σχεδιάζεται από τα παιδιά αφού δοθούν οι ανάλογες τιμές)

Εικόνα 2.

Παράδειγμα Πίνακα που θα συμπληρώσουν τα παιδιά

Βιοκοινότητα	Κλίμα	Φυτά / Φυτικοί μικροοργανισμοί	Ζώα / Ζωικοί μικροοργανισμοί
Τούνδρα			
Τάιγκα			
Έρημος			
Τροπικά Δάση			
Εύκρατα Δάση			
Λειβάδια/Βοσκότοποι			

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στη Θεσ/νίκη

• Συνοπτική παρουσίαση στοιχείων από προγράμματα Π. Ε. που υποβλήθηκαν στη Δ/ση Δ/θμιας Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης και υλοποιούνται για το σχολικό έτος 1995-1996 • Δραστηριότητες

Ζήσης Αγγελίδης, Υπεύθυνος Π.Ε. Θεσσαλονίκης

Εκπαιδευτικές ρυθμίσεις ιδιαίτερα σημαντικές επιτρέπουν να αναπτυχθεί μια δυναμική στα σχολεία για την υλοποίηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Σύμφωνα με το ψήφισμα του Συμβουλίου της Ε.Ε. και των Υπουργών Παιδείας (24.5.88) η Π.Ε. αποσκοπεί σε μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση των πολιτών γύρω από τα προβλήματα του περιβάλλοντος και τις πιθανές λύσεις. Στόχος είναι επίσης να θέσει τις βάσεις για μια συμμετοχή, συνειδητή και ενεργητική, των πολιτών στην προστασία του περιβάλλοντος και για μια ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων.

Η ανάληψη δραστηριοτήτων στα σχολεία σύμφωνα με το ψήφισμα και τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της Ε.Ε. δημιουργεί και νέες προϋποθέσεις για εκπαιδευτικές καινοτομίες σχετικά με την Π.Ε.

Από τις μέχρι σήμερα εμπειρίες διαπιστώνουμε βέβαια συγκεκριμένες δυσκολίες και αρκετά εμπόδια, π.χ. δυσκολίες προσέγγισης λόγω πολυπλοκότητας περιβαλλοντικών προβλημάτων, έλλειψη επιμόρφωσης, απουσία παραγωγής ενημερωτικού υλικού και οριζόντια πληροφόρηση, ανεπαρκής χρηματοδότηση των προγραμμάτων Π.Ε., φορτωμένο σχολικό ωράριο διδασκαλίας, κ.τ.λ., που δεν επιτρέπουν πολλές φορές την εφαρμογή ενεργειών έτσι όπως αρχικά προγραμματίζονται να εφαρμοστούν στα προγράμματα Π.Ε.

Πέρα όμως από τις δυσκολίες είναι γεγονός ότι για τα προγράμματα που υποβλήθηκαν, εγκρίθηκαν και υλοποιούνται στα σχολεία του νομού Θεσσαλονίκης για το σχολικό έτος 1995-96 μπορούμε να κάνουμε τις εξής γενικές εκτιμήσεις:

- Ο αριθμός των προγραμμάτων Π.Ε. αυξήθηκε σημαντικά σε σχέση μετά προηγούμενα χρόνια.
- Η ποιότητα των προγραμμάτων σχετικά με τη φιλοσοφία τους στόχους και τα χαρακτηριστικά της Π.Ε. είναι ικανοποιητική.
- Ο δυναμισμός των ενεργειών-δράσεων που πραγματοποιούν μαθητές και εκπαιδευτικοί πιστοποιεί τη ζωντανή παρουσία και τη σημαντική θέση της Π.Ε. στην εκπαιδευτική πραγματικότητα του νομού.
- Υπάρχει σημαντικό άνοιγμα των σχολείων που πραγματοποιούν προγράμματα Π.Ε. σε φορείς, οργανισμούς κ.τ.λ. Πιο συγκεκριμένα είναι εμφανής η ενεργητική παρουσία των μαθητών και εκπαιδευτικών σε φορείς της τοπικής κοινωνίας για τα προβλήματα και τις πιθανές λύσεις.
- Υπάρχει ουσιαστικότερη συνεργασία εκπαιδευτικών

από διαφορετικές σχολικές μονάδες και μεγάλη συμμετοχή σε επιμορφωτικές συναντήσεις.

Σύζευξη τοπικής αυτοδιοίκησης - σχολείου για τα προγράμματα Π.Ε.

Στα πλαίσια της πρώτης εκπαιδευτικής παιδαγωγικής συνεδρίας που πραγματοποιήθηκε στις 13.10.1995 αναπτύχθηκε και συζητήθηκε το θέμα της συνεργασίας των σχολείων με την αυτοδιοίκηση. Η πρόταση αυτή υλοποιείται ως εξής:

Α' Φάση: Ενημερωτικές συναντήσεις και ανταλλαγή απόψεων του υπεύθυνου Π.Ε. με αιρετούς της αυτοδιοίκησης, των δήμων Πολίχνης, Λαγκαδά, Σταυρούπολης.

Β' Φάση: Συνεδρία με την παρουσία εκπαιδευτικών που εκπονούν προγράμματα στους χώρους: Πνευματικό Κέντρο Δήμου Πολίχνης, Δημαρχείο Λαγκαδά, Δημαρχείο Σταυρούπολης.

Γ' Φάση: Επιμορφωτικές συναντήσεις εκπαιδευτικών. Πραγματοποιήθηκαν επιμορφωτικές συναντήσεις με θεματολογία γύρω από την Π.Ε.

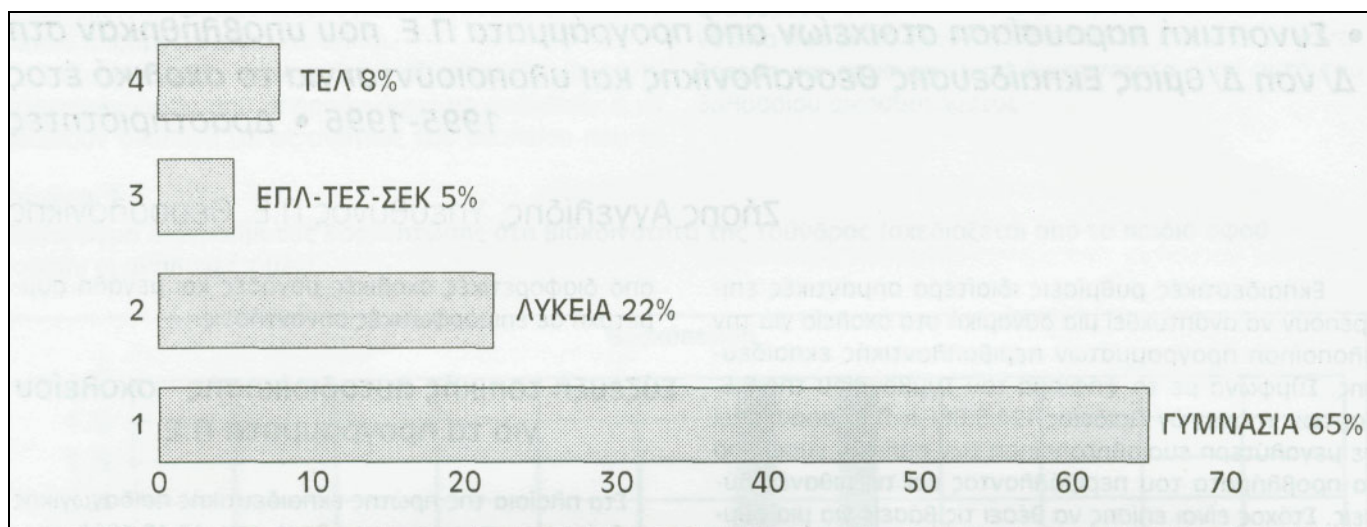
Αποτελέσματα

- Κοινή διαπίστωση όλων η αναγκαιότητα υποστήριξης των σχολείων που εκπονούν προγράμματα Π.Ε.
- Υλική βοήθεια των Δήμων προς τα σχολεία. Αποφασίστηκε και πραγματοποιείται η παροχή αναλώσιμων υλικών προς τα σχολεία.
- Συχνές συναντήσεις στους Δήμους για συζήτηση γύρω από τα προβλήματα που αφορούν τα προγράμματα.
- Παρουσίαση προγραμμάτων Π.Ε. με συμμετοχή των Δήμων το δεύτερο δεκαήμερο Μαΐου.
- Προσπάθεια για δημιουργία χώρων στους οποίους οι μαθητές θα μπορούν να εργάζονται για θέματα Π.Ε. μακριά από το σχολείο (ο Δήμος Λαγκαδά υλοποιεί την πρόταση).

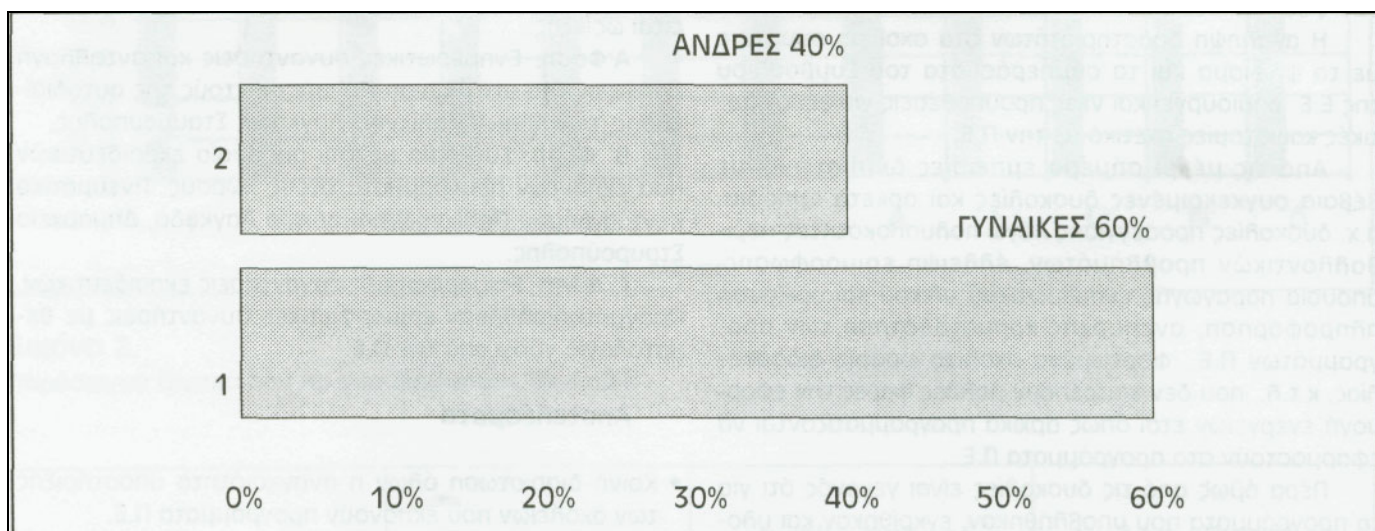
Τέλος στις συναντήσεις συμμετείχαν δήμαρχοι, αντιδήμαρχοι, δημοτικοί σύμβουλοι, υπάλληλοι των Γραφείων Παιδείας και πολιτισμού των Δήμων καθώς και όλοι οι συνάδελφοι που υπηρετούν στα διοικητικά όρια των ανωτέρω Δήμων και εκπονούν προγράμματα Π.Ε. Άμεσα ακολουθούν με ανάλογο τρόπο συναντήσεις στους Δήμους Θεσσαλονίκης, Καλαμαριάς.

Η «ΕΙΚΟΝΑ» ΚΑΤΑ ΝΟΜΑΡΧΙΕΣ

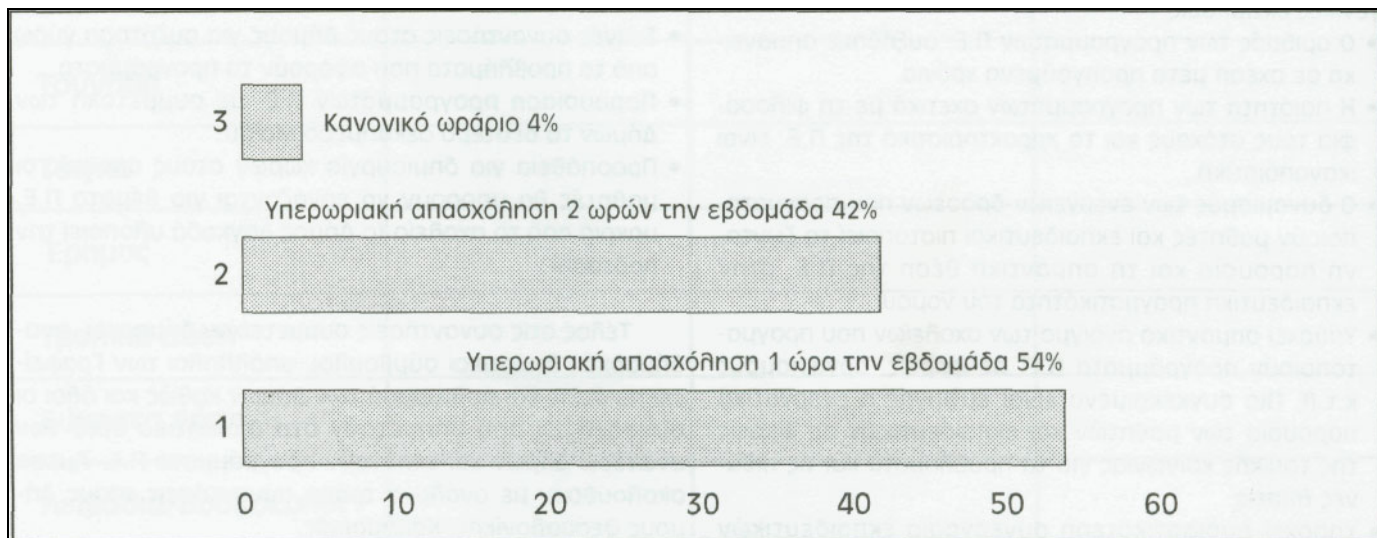
Στατιστικά στοιχεία προγραμμάτων Π.Ε. για τη σχολική χρονιά 1995-1996

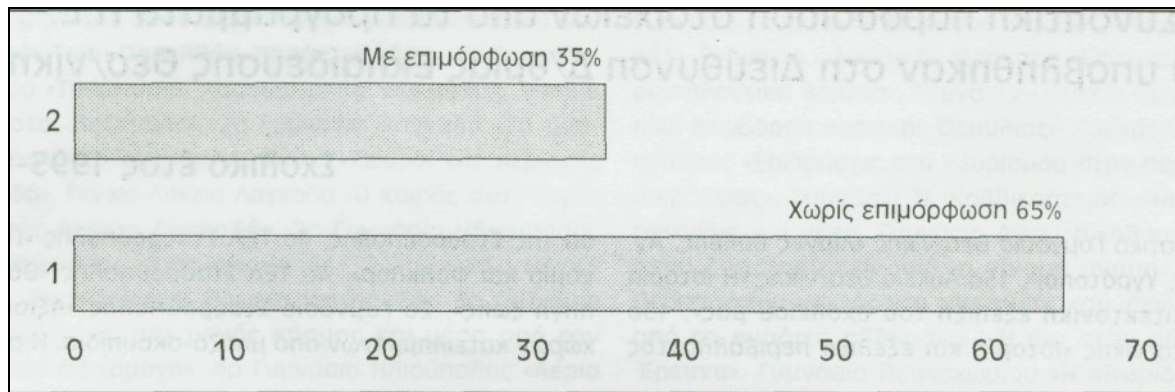
Συμμετοχή σχολικών μονάδων σε προγράμματα Π.Ε.

Συμμετοχή εκπαιδευτικών στα προγράμματα Π.Ε.

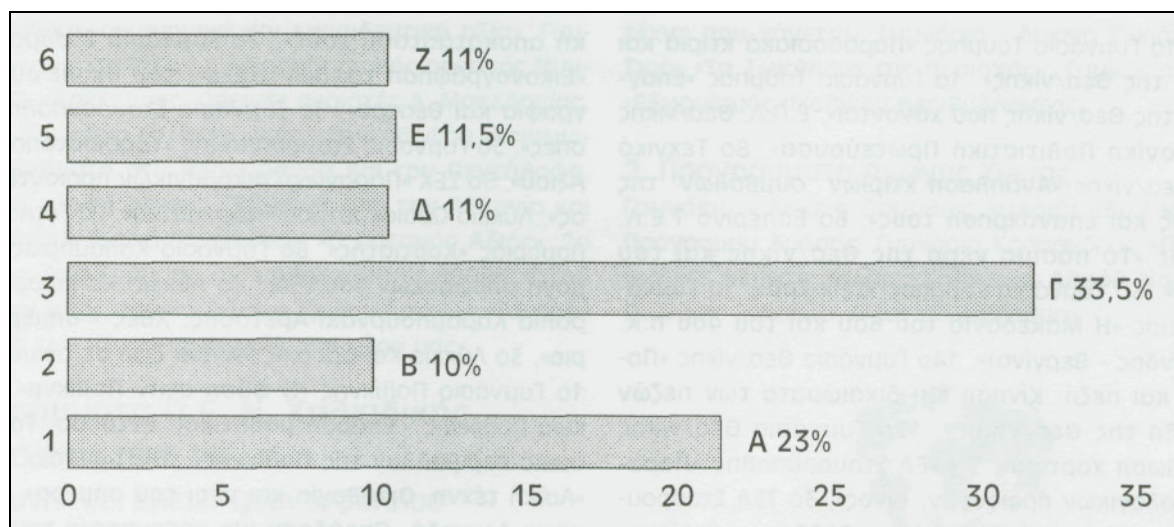

Συμμετοχή εκπαιδευτικών στα προγράμματα Π.Ε. με ή χωρίς επιμόρφωση
Σεμινάρια, εκπόνηση προγραμμάτων Π.Ε. στο παρελθόν

Συμμετοχή εκπαιδευτικών κατά ειδικότητα (άτομα 110)

	Ειδικότητα	Αριθμός Εκπαιδευτικών	Αναλογία %
A.	Φιλολόγοι	25	23
B.	Μαθηματικοί	11	10
Γ.	Φ.Χ.Β.Γ. (ΠΕκ)	37	33,5
Δ.	Ξένων Γλωσσών	12	11
E.	Φυσικής Αγωγής	3	
	Καλλιτεχνικών	4	
	Θεολόγοι	3	
	Νομικοί	3 = Σύνολο 13	11,5
Z.	Αρχιτέκτονες	2	
	Οικ. Οικον.	2	
	Ηλεκτρονικοί	2	
	Οικονομολόγοι	3	
	Μηχανικοί	2	
	Διακοσμητές	1 = Σύνολο 12	11

Η «ΕΙΚΟΝΑ» ΚΑΤΑ ΝΟΜΑΡΧΙΕΣ

Συνοπτική παρουσίαση στοιχείων από τα Προγράμματα Π.Ε. που υποβλήθηκαν στη Διεύθυνση Δ/θμιας Εκπαίδευσης Θεσ/νίκης

Σχολικό έτος 1995-1996

1ο Πειραματικό Γυμνάσιο Θεσ/νίκης «**Λίμνες Βόλβης, Αγ. Βασιλείου, Υγρότοποι**», 15ο Λύκειο Θεσ/νίκης «**Η ιστορία και η αρχιτεκτονική εξέλιξη του σχολείου μας**», 15ο Λύκειο Θεσ/νίκης «**Ιστορία και εξέλιξη περιβάλλοντος**

ση της Σταυρούπολης, 4ο ΤΕΛ Σταυρούπολης «**Γαστρονομία και Φολκλόρ**», 4ο ΤΕΛ Σταυρούπολης «**Θάλασσα πηγή ζωής**», 2ο Γυμνάσιο Σταυρούπολης «**Αξιοποίηση χώρων κατειλημμένων από μπάζα-σκουπίδια. Η αισθητι-**

χώρου», 1ο Γυμνάσιο Τούμπας «**Παραδοσιακά κτίρια και γειτονιές της Θεσ/νίκης**», 1ο Γυμνάσιο Τούμπας «**Επαγγέλματα της Θεσ/νίκης που χάνονται**», Ε.Π.Λ. Θεσ/νίκης «**Θεσσαλονίκη Πολιτιστική Πρωτεύουσα**», 8ο Τεχνικό Λύκειο Θεσ/νίκης «**Ανάπλαση κτιρίων "συμβόλων" της Θεσ/νίκης και επανάχρησή τους**», 6ο Εσπερινό Τ.Ε.Λ. Θεσ/νίκης «**Το πόσιμο νερό της Θεσ/νίκης και του Ευκλείδη**», 3ο Γυμνάσιο Τούμπας «**Σείχ-Σου**», 1ο Γυμνάσιο Τούμπας «**Η Μακεδονία του 6ου και του 4ου π.Χ. αιώνα (Σίνδος - Βεργίνα)**», 14ο Γυμνάσιο Θεσ/νίκης «**Πολιτισμός και πεζή: Κίνηση και δικαιώματα των πεζών στην πόλη της Θεσ/νίκης**», 12ο Γυμνάσιο Θεσ/νίκης «**Ανακύκλωση χαρτιού**», 2ο ΤΕΛ Σταυρούπολης «**Παραγωγή οικολογικών προϊόντων: οίνος**», 3ο ΤΕΛ Σταυρούπολης «**Η διαφήμιση στο αστικό περιβάλλον: η περίπτω-**

κή αποκατάσταση τους», 2ο Γυμνάσιο Σταυρούπολης «**Εικονογράφηση τυφλών τοίχων του σχολείου. Τοιχογραφία και θέατρο**», 3ο Γυμνάσιο Σταυρούπολης «**Πρέσπες**», 3ο Γυμνάσιο Σταυρούπολης «**Υδροβιότοπος Δέλτα Αξιού**», 5ο ΣΕΚ «**Παραγωγή οικολογικών προϊόντων: κρέας**», Λύκειο Ωραιοκάστρου «**Ναρκωτικά**», 2ο Γυμνάσιο Καλαμαριάς «**Χορτιάτης**», 6ο Γυμνάσιο Καλαμαριάς «**Εφαρμογή αποφάσεων του Ρίο**», 2ο Λύκειο Καλαμαριάς «**Παραλία Καραμπουρνάκι-Αρετσούς: Χθές - σήμερα - αύριο**», 3ο Λύκειο Καλαμαριάς «**Άγρια ζωή σε αιχμαλωσία**», 1ο Γυμνάσιο Πολίχνης «**Η φύση στην Πολίχνη**», 2ο Λύκειο Πολίχνης «**Έκδοση μαθητικού εντύπου: Το πολιτισμικό περιβάλλον της Πολίχνης**», 1ο Γυμνάσιο Λαγκαδά «**Λαϊκή τέχνη, Οικολογία και νέοι του σήμερα**», 1ο Γυμνάσιο Λαγκαδά «**Παράδοση και τοπογραφία του Λαγκα-**

δα και των γειτονικών χωριών (Καβαλάρι, Λαγυνά) στο πρώτο μισό του 20ου αιώνα», 2ο Γυμνάσιο Λαγκαδά «Λίμνη Κορώνεια: Παρελθόν, παρόν, μέλλον», 2ο Γυμνάσιο Λαγκαδά «Τοπωνύμια, παρομοιώσεις, εκφράσεις, τοπικά ανέκδοτα, λεξιλόγια», 2ο Γυμνάσιο Λαγκαδά «Τα αναστενάρια», 2ο Γυμνάσιο Λαγκαδά «Σεισμοί της περιοχής Λαγκαδά», Γενικό Λύκειο Λαγκαδά «Ο καιρός στον υγρότοπο της λίμνης Λαγκαδά», 2ο Γυμνάσιο Ηλιούπολης «Ποδηλατώντας στην Ηλιούπολη», 2ο Γυμνάσιο Ηλιούπολης «Ανακύκλωση: Θεωρία και πράξη», 3ο Γυμνάσιο Ηλιούπολης «Ο μηχανικός κόσμος και μέσα από την εικαστική εφαρμογή», 4ο Γυμνάσιο Ηλιούπολης «Αέρια ρύπανσης Θεσσαλονίκης», 2ο Γυμνάσιο Εύοσμου «Το νερό στη ζωή μας», 2ο Γυμνάσιο Εύοσμου «Σχέσεις των ανθρώπων στη σύγχρονη μικροκοινωνία του Εύοσμου μέσα από παιχνίδι ρόλων», 1η ΤΕΣ Εύοσμου «Τα έπιπλα στο χώρο και στην περιοχή του σχολείου μας - Κάδοι απορριμμάτων», 2ο Γυμνάσιο Τριανδρίας «Το ρέμα της Τριανδρίας», Λύκειο Τριανδρίας 1. «Δημιουργώντας μια νέα φύση» 2. «Ανακύκλωση» 3. «Πολιτισμικό περιβάλλον», Γυμνάσιο Θέρμης «Τα βουνά που βλέπω από το σπίτι μου», Λύκειο Θέρμης «Η χρησιμότητα των φραγμάτων και οι επιπτώσεις τους στο περιβάλλον», Λύκειο Βασιλικών «Αρχιτεκτονική παράδοση Βασιλικών», Λύκειο Βασιλικών «Παλιά θολωτά κτίσματα». Γυμνάσιο Κουφαλίων «Οικοτουρισμός», Γυμνάσιο Κουφαλίων «Αγροτουρισμός», Γυμνάσιο Καλοχωρίου «Η πυρηνική ενέργεια και οι επιπτώσεις της στο περιβάλλον», Γυμνάσιο Καλοχωρίου «Η λαϊκή παράδοση μια ανεκτίμητη κληρονομιά», Γυμνάσιο Μενεμένης «Η τηλεόραση και η επίδραση της στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης», Γυμνάσιο Ασβεστοχωρίου «Το δάσος Κουρί», Γυμνάσιο Λαγκαδικίων «Από το σπόρο του καπνού στο τσιγάρο», Λύκειο Παραλίας Σταυρού «Το λιμάνι μας», Εκπαιδευτήρια Μαντουλίδη «Το δέλτα του Αξιού: Ένας σημαντικός υγρότοπος με βιολογική, οικονομική και εκπαιδευτική αξία», Γυμνάσιο-Λύκειο Τριλόφου 1. «Παραδοσιακός οικισμός Νυμφαίου» 2. «Αρκτούρος. Ορεινές περιοχές Δ. Μακεδονίας. Δάσος», Γυμνάσιο Νεοχωρούδας - Πενταλόφου «Κοινωνικά προβλήματα στη Νεοχωρούδα και τον πεντάλοφο. (Γυναίκα - τρίτη ηλικία - Έλληνες από την Αλβανία και τη Γεωργία)» Γυμνάσιο Κυμίνων «Ο ποταμός Αξιός», 2ο Γυμνάσιο Άνω Τούμπας «Το πολιτιστικό περιβάλλον του σχολείου μας», Γενικό Λύκειο Ωραιοκάστρου «Τα προβλήματα των νέων της εποχής στο χώρο μας»,

Προγράμματα Π.Ε. Ν. Χαλκιδικής

Σχολικό έτος 1995-96

Υπεύθυνη Π.Ε. Ελένη Τριαντάφυλλου

1. Προγράμματα Περιβάλλοντος

Γυμνάσιο - Λύκειο Ν. Μαρμαρά «Οικοτεχνία στον παλιό

οικισμό Παρθενώνα και στον παλιό και Νέο Μαρμαρά», Γυμνάσιο - Λύκειο Ν. Μαρμαρά «Τα ξωκλήσια της περιοχής», Γυμνάσιο - Λύκειο Ν. Μαρμαρά «Εφημερίδα και περιβαλλοντικά θέματα». Γυμνάσιο - Λύκειο Ορμύλιας «Τοπική παράδοση περιοχής Ορμύλιας», Γυμνάσιο Ν. Καλλικράτειας «Επιδράσεις του τουρισμού στην περιοχή Καλλικράτειας», Γυμνάσιο Ν. Καλλικράτειας «Ηλεκτρονικά παιχνίδια και νέοι», Γυμνάσιο Αγίου Νικολάου «Αντικείμενα ζωής που τείνουν να γίνουν μνήμη», Γυμνάσιο Πευκοχωρίου «Η διάδοση του αθλητικού ιδεώδους μέσα από τα ομαδικά αθλήματα - Η βία στον αθλητισμό - Έρευνα», Γυμνάσιο Πευκοχωρίου «Η χλωρίδα του δάσους της νότιας Κασσάνδρας» Γνωριμία - Προστασία, Γυμνάσιο Πευκοχωρίου «Προστασία των ακτών - Σπάνιοι παράκτιοι οργανισμοί», Τ.Ε.Λ. Ν. Μουδανιών «Ανθρώπινες παρεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον περιοχής Καλαμαριάς - Χαλκιδικής», Γυμνάσιο Παλιουρίου «Έρευνα για την ζωή των κατοίκων της περιοχής στις αρχές του αιώνα (κατοικία - ασχολίες - συνθήκες δουλειάς - σχολεία - μέσα συγκοινωνίας - τρόποι επικοινωνίας - ενδυμασίες - τρόποι διασκέδασης - τραγούδια)», Γυμνάσιο Κασσάνδρας Έκδοση εφημερίδας ομάδων Π.Ε. «Λόγια και όχι μόνο...», Γυμνάσιο Κασσάνδρας «Ο ήλιος, το δικό μας αστέρι», Γυμνάσιο Μ. Παναγιάς «Ανάπτυξη - Βελτίωση (Πολιτιστικά - Κοινωνικά - Οικονομικά) της Μ. Παναγιάς», Γυμνάσιο Μ. Παναγιάς «Αρχιτεκτονική κληρονομιά της Μ. Παναγιάς. Γνωριμία - Προστασία», Γυμνάσιο Πολυγύρου «Το δάσος του Πολυγύρου», Γυμνάσιο Στρατονίκης «Τα δάση της Βορείου Χαλκιδικής: Χλωρίδα: Έρευνα», Τ.Ε.Λ. Πολυγύρου «Γνωριμία με τον τόπο μου: υπηρεσίες, οργανισμοί, ιδρύματα, εργασιακοί χώροι», Γ.Ε.Λ. Κασσάνδρας «Ηλεκτρονική αρχειοθέτηση βιβλιοθήκης», Γ.Ε.Λ. Ιερισσού «Η χλωρίδα του Ν.Α. Χολομώντα: Το φαινόμενο της δεύτερης Άνοιξης», Γ.Ε.Λ. Ιερισσού «Τα καρνάγια της Ιερισσού. Μια παραδοσιακή τέχνη που χάνεται», Γυμνάσιο - Λύκειο Συκιάς Άθωνος Σκιά: «Τα ξωκλήσια της περιοχής». Γυμνάσιο Ιερισσού «Εξωραϊσμός σχολικού περιβάλλοντος»

2. Προγράμματα Αγωγής Υγείας

Γυμνάσιο - Λύκειο Ορμύλιας «Περιβάλλον και Υγεία» Πρόγραμμα δράσης, Γυμνάσιο Κασσάνδρας «Προβληματική σε θέματα Υγείας: Κάπνισμα Αλκόλ Ναρκωτικά», Γυμνάσιο Ιερισσού «Νέοι και κάπνισμα»

Τριήμερο Μαθητικό Φεστιβάλ στη Χαλκιδική

1ο φεστιβάλ

**Μαθητικής Έκφρασης και Δημιουργίας
Εκπαιδευτικής και Επαγγελματικής Πληροφόρησης**
ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ: 14 - 15 - 16 ΜΑΪΟΥ 1996

ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ Ν, ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & Σ.Ε.Π.

Πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία στον Πολύγυρο, από 14 - 16 Μαΐου 1996, το 1ο Φεστιβάλ Μαθητικής Έκφρασης - Δημιουργίας και Εκπαιδευτικής - Επαγγελματικής Πληροφόρησης.

Οι τριήμερες εκδηλώσεις οργανώθηκαν από το Γραφείο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και το Γραφείο ΣΕΠ της Δ/σης Β/θμιας Εκπαίδευσης Ν. Χαλκιδικής με χρηματοδότηση της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χαλκιδικής και την υποστήριξη του Δήμου Πολυγύρου. Περιελάμβαναν Εκπαιδευτική και Επαγγελματική Πληροφόρηση στα πλαίσια του ΣΕΠ, έκθεση αφίσας και οπτικού υλικού προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, ζωγραφική με θέμα «Χαλκιδική και Περιβάλλον» «το πανηγύρι της ανακύκλωσης» με συμμετοχή στην ανακύκλωση χαρτιού και αλουμινίου, έκθεση Μαθητικής Δημιουργίας με έργα μαθητών αισθητικής αγωγής και Τεχνολογίας. Επίσης, παρουσίαση όλων των μουσικών και θεατρικών εκδηλώσεων που υλοποιήθηκαν φέτος στα σχολεία του νομού, ενώ στο Δημαρχείο λειτούργησε για τους μαθητές και τους κατοίκους της πόλης έκθεση ζωγραφικής - γλυπτικής - κεραμικής με έργα καλλιτεχνών από τη Χαλκιδική.

Οι εκδηλώσεις υλοποιήθηκαν το τριήμερο 14, 15, 16 Μαΐου και εντάχθηκαν στις γενικότερες εκδηλώσεις του Δήμου Πολυγύρου για την επέτειο της έναρξης της επανάστασης στη Χαλκιδική στις 17 Μαΐου 1821.

Τις παρακολούθησαν όλοι οι μαθητές της Β/θμιας Εκπαίδευσης που μετακινήθηκαν κυκλικά στον Πολύγυρο στα πλαίσια της ημέρας δράσης για το τοπικό περιβάλλον.

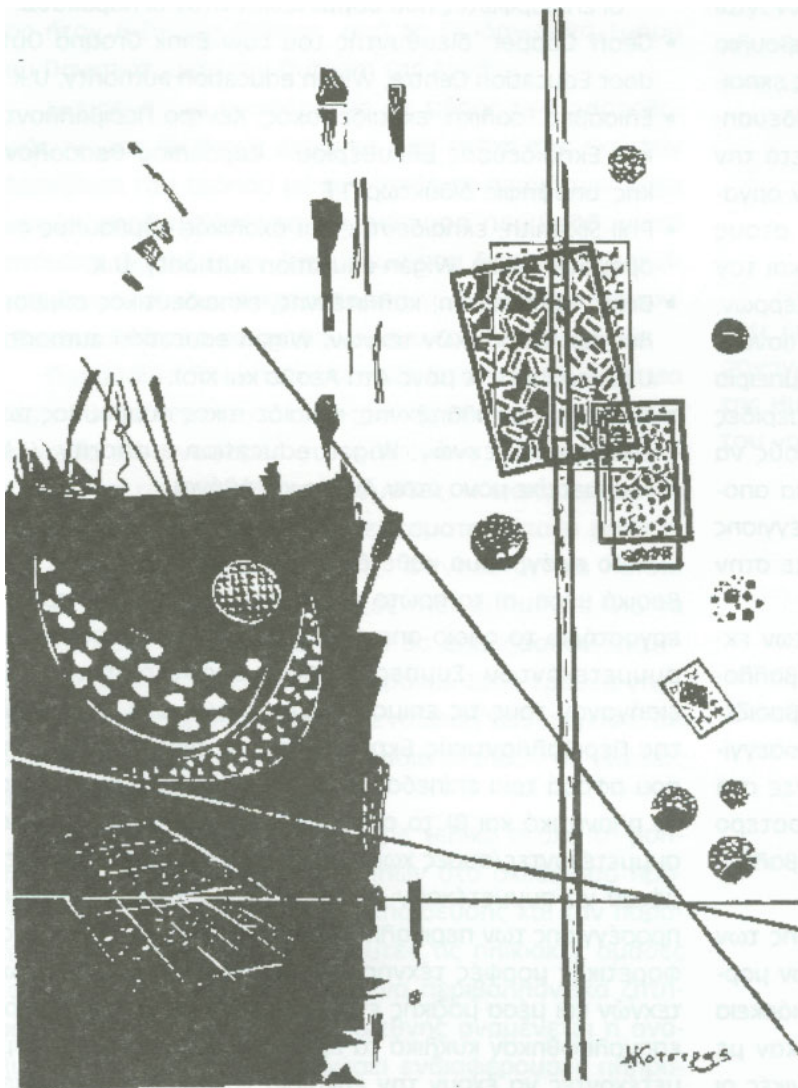
Την ευθύνη υλοποίησης των εκδηλώσεων είχαν η υπεύθυνη Π.Ε. του Ν. Χαλκιδικής Ελένη Τριαντάφυλλου και του γραφείου ΣΕΠ Μαρία Χαριστού και Αντώνης Κωνσταντινίδης, με την υποστήριξη οργανωτικής Επιτροπής στην οποία συμμετείχαν Εκπαιδευτικοί του νομού, ο Δημοτικός Σύμβουλος Μανόλης Γιαννάκας από το Δήμο Πολυγύρου, εκπρόσωποι Συλλόγων Γονέων Πολυγύρου και εκπρόσωποι των μαθητών.

Οι εντυπώσεις που δημιουργήθηκαν από τις εκδηλώσεις ήταν θετικές για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς καθώς και για την κοινωνία του Πολυγύρου. Παράλληλα, τόνωσαν και τη ζωή στην πρωτεύουσα του νομού, τον Πολύγυρο, τον οποίο όλοι οι μαθητές περιηγήθηκαν με βάση ένα περιβαλλοντικό μονοπάτι που καταρτίστηκε από την υπεύθυνη Π.Ε.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι οργανωτές στο καλαίσθητο πρόγραμμα των εκδηλώσεων: «Ένας διαφορετικός άνεμος έχει κιόλας φυσήσει στον τόπο μας. Ας προσπαθήσουμε κι άλλο. Τούτος ο Μάης ας είναι ένας μήνας διαφορετικής λογικής. Ίσως στο κοντινό αύριο οι νέοι μας να μιλούν για το Μάη '96 στη Χαλκιδική...»

Ένα ξεχωριστό Συμπόσιο

Σ Υ Μ Π Ο Σ Ι Ο ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

8 -11 ΜΑΪΟΥ '96 ΜΟΤΕΛ ΔΙΒΑΝΗ - ΚΑΛΑΜΠΑΚΑ

τον τρόπο του τις εργασίες του συμποσίου αντλώντας τους δροσερούς διάλογους του από τα καθημερινά δρώμενα του συμποσίου): Ευρωπαϊκή πολιτική για το περιβάλλον, 5ο πρόγραμμα πολιτικής και δράσης για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη.

Μερικά από τα σημαντικά θέματα που αναπτύχθηκαν ήταν: · Π.Ε. Κατευθύνσεις και προτεραιότητες σε Ευρωπαϊκό επίπεδο · Η Π.Ε. ως διαδικασία ανανέωσης του

Είναι πανθομολογούμενο ότι η αισθητική παρέμβαση της Φύσης που αγγίζει την Καλαμπάκα είναι απαράμιλλη. Εκεί σμίγει μυστηριακά ο ουρανός με τη γη δημιουργώντας στον επισκέπτη ένα φοβερό δέος και μια ενστικτώδη ανάγκη διαχρονικής πορείας, που χάνεται στα βάθη των γεωλογικών εποχών. Στη σκιά αυτών των βράχων νιώθεις μια περιεργή ζεστασιά και μια επιθυμία για ατέλειωτες περιβαλλοντικές συζητήσεις.

Εκεί, λοιπόν, στο διάστημα από 8 έως 11 Μαΐου 1996, διοργανώθηκε με εξαιρετική φροντίδα ένα ξεχωριστό συμπόσιο με θέμα: «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ». Εμπνευστές και πρώτοι κωπηλάτες ήταν οι Υπεύθυνες Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Α/θμιας και Β/θμιας του νομού Τρικάλων κυρίες Αναστασία Κερατζάκη και Αθανασία Ζαραμπούκα αντίστοιχα. Βέβαια, η τοπική κοινωνία, μέσω των διαφόρων φορέων όπως και η Γενική Διεύθυνση ΧΙ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στήριξαν τούτο το συμπόσιο όχι μόνο οικονομικά αλλά και επιστημονικά. Η αρτιότητα της διοργάνωσης δεν άφησε ανέγγιχτους ούτε τους παραμικρούς δείκτες. Η ποικιλία των εισηγήσεων, ο επαρκής χρόνος για διεξοδικές συζητήσεις, οι (δημιουργικές) μικροενστάσεις, οι καλλιτεχνικές εκπλήξεις, η συμμετοχή των μαθητών αλλά και ο ζήλος των ακροατών-εκπαιδευτικών προσέδωσαν διάρκεια και το κύρος μιας ιστορικής συνάντησης. Η ταχύτατη ομοψυχική εκδήλωση των συμμετεχόντων ξέφυγε από τα προγραμματισμένα χρονικά περιθώρια δίνοντας και ουσιαστική υπόσταση στον όρο «συμπόσιο». Οι εργασίες του συμποσίου έληξαν τυπικά με μια ολόημερη περιήγηση στα πανέμορφα βουνά του νομού Τρικάλων, όντας βέβαια στην καρδιά της άνοιξης.

Θα άξιζε να αναφερθεί επιγραμματικά ο κατάλογος των θεμάτων που αναπτύχθηκαν (όπου συνειδητά παραλείπεται η έκπληξη του караγκιοζοπαίχτη Ιάσονα, ο οποίος έκλεισε με εκπαιδευτικού συστήματος · Η Π.Ε. και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών · Εννοιολογικές και θεματολογικές προσεγγίσεις και οριοθετήσεις · Ο ρόλος του Υπεύθυνου Π.Ε. · Κ.Π.Ε. και η σύνδεση τους με την Τοπική Κοινωνία - Δίκτυα · Παιδαγωγικές πρακτικές και προοπτικές της Περιβαλλοντικής Αγωγής στα σχολεία του 2000 · Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, ως φορέας Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης και Ευαισθητοποίησης των πολιτών.

Ημερίδες, Εργαστήρια Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (στην Άνδρο, Αθήνα, Χίο και Λέσβο)

Επαναλήφθηκαν για τέταρτη συνεχή φορά με εξαιρετική επιτυχία οι διημερίδες/εργαστήρια που οργανώνονται σε συνεργασία με την Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε., το Βρετανικό Συμβούλιο και τις κατά τόπους διευθύνσεις Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης και έχουν ως θέμα «**Περιβαλλοντική εκπαίδευση: Μια βιωματική προσέγγιση**». Οι ημερίδες αυτές, μετά την επιτυχία που είχαν σημειώσει αντίστοιχες που είχαν οργανωθεί για πρώτη φορά το Σεπτέμβριο του 1993 στους νομούς Θεσσαλονίκης, Χαλκιδικής και Μαγνησίας και τον Μάιο του 1995 στους νομούς Πιερίας, Έβρου και Σερρών, επαναλήφθηκαν φέτος στην Άνδρο και στην Αθήνα (Ιανουάριος 1996) και στη Χίο και Λέσβο (Μάιος 1996). Η εμπειρία έδειξε ότι ήταν ανάγκη οι ημερίδες να γίνουν διημερίδες δίνοντας τη δυνατότητα στους/στις εκπαιδευτικούς να συμμετέχουν σε περισσότερα του ενός εργαστήρια αποκτώντας έτσι μια σφαιρικότερη εμπειρία της προσέγγισης που ακολουθείται. Το μοντέλο αυτό ακολουθήθηκε στην Άνδρο, Αθήνα, Χίο και Λέσβο.

Στόχος των διημερίδων είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στη φιλοσοφία και τις τεχνικές της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Η φιλοσοφία των διημερίδων βασίζεται στην πεποίθηση ότι οι βιωματικές, ενεργείς προσεγγίσεις οι οποίες εμπλέκουν τους επιμορφούμενους/ες στη διαδικασία της εκπαίδευσης τους είναι οι περισσότερο κατάλληλες για την επίτευξη των στόχων της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Ένας ιδιαίτερα ενδιαφέρον τρόπος προσέγγισης των περιβαλλοντικών θεμάτων είναι μέσω των διαφόρων μορφών τέχνης. Στα εργαστήρια που έγιναν κατά τη διάρκεια των διημερίδων οι επιμορφωτές/ριες συνεργάστηκαν με τους συμμετέχοντες/ούσες πάνω σε ιδέες και τεχνικές οι οποίες έδειξαν με ποιο τρόπο μπορεί να συνδεθεί η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση με τις εικαστικές τέχνες, τη δραματοποίηση, την εκπαίδευση στο ύπαιθρο και την εκπαίδευση για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Στις διημερίδες παρουσιάζεται ένα θεωρητικό μοντέλο για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση το οποίο συνδέεται με τις διαφορετικές προσεγγίσεις που ακολουθούνται στα εργαστήρια.

Στις διημερίδες ο αριθμός των συμμετεχόντων κάθε φορά δεν ξεπερνά τους 50 λόγω της εργαστηριακής φύσης της δουλειάς που γίνεται. Έτσι περίπου 200 εκπαιδευτικοί συνολικά επιμορφώθηκαν στις τέσσερις αυτές διημερί-

δες.

Οι επιμορφωτές που συμμετείχαν ήταν οι παρακάτω:

- Geoff Cooper", διευθυντής του Low Bank Ground Outdoor Education Centre, Wigan education authority, U.K.
- Ελισάβετ Τσαλίκη, εκπαιδευτικός, Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ελευθερίου - Κορδελιού Θεσσαλονίκης, υποψήφια διδάκτωρ Π.Ε.
- Phil Sixsmith, εκπαιδευτής και σχολικός σύμβουλος στη δραματοποίηση, Wigan education authority, U.K.
- Bryan Edmondson, καλλιτέχνης, εκπαιδευτικός σύμβουλος των εικαστικών τεχνών, Wigan education authority, U.K. (συμμετείχε μόνο στη Λέσβο και Χίο).
- Ian Murphy, καλλιτέχνης, εκπαιδευτικός σύμβουλος των εικαστικών τεχνών, Wigan education authority, U.K. (συμμετείχε μόνο στην Άνδρο και Αθήνα).

Το πρόγραμμα κάθε διημερίδας διακρινόταν σε δύο βασικά μέρη: α) το πρώτο μέρος περιλάμβανε ένα πρωινό εργαστήριο το οποίο απευθύνονταν σε όλο το σώμα των συμμετεχόντων. Συμπεριλάμβανε δραστηριότητες που εισήγαγαν τους/τις επιμορφούμενους/ες στη φιλοσοφία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ως μιας εκπαίδευσης που αφορά τρία επίπεδα: το προσωπικό, το κοινωνικό και το πλανητικό και β) το απογευματινό μέρος στο οποίο οι συμμετέχοντες/ούσες χωρίζονταν σε τρεις ομάδες προκειμένου να συμμετέχουν σε τρία διαφορετικά εργαστήρια προσέγγισης των περιβαλλοντικών θεμάτων μέσα από διαφορετικές μορφές τέχνης (δραματοποίησης, εικαστικών τεχνών και μέσα μαζικής ενημέρωσης). Την επόμενη μέρα επαναλήφθηκαν κυκλικά τα εργαστήρια έτσι ώστε οι συμμετέχοντες να έχουν την ευκαιρία να βιώσουν και άλλες προσεγγίσεις.

Για μια ακόμη φορά αποδείχθηκε η έλλειψη αλλά και η σπουδαιότητα τέτοιων προσεγγίσεων στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Η ένθερμη συμμετοχή και τα σχόλια των εκπαιδευτικών στην αξιολόγηση-συζήτηση που γίνεται στο τέλος, ενισχύουν την πεποίθησή μας ότι αρκετοί από αυτούς θα δοκιμάσουν αυτές τις προσεγγίσεις στην τάξη παρ' όλους τους περιορισμούς που θέτει το αναλυτικό πρόγραμμα.

Εκδήλωση με θέμα: Η σχέση της έρευνας με τη διδακτική της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Στις 26 Απριλίου 1996 διοργανώθηκε εκδήλωση με τη συνεργασία του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ελευθερίου Κορδελιού και της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. με θέμα «**Η σχέση της έρευνας με τη διδακτική της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης**». Εισηγήτρια του παραπάνω θέματος ήταν η Dr JOY Palmer από το Παιδαγωγικό Τμήμα του Πανεπιστημίου του Durham της Αγγλίας.

Η εισηγήτρια αναφέρθηκε σε μέρος των αποτελεσμάτων μιας διεθνούς έρευνας που στόχο της έχει την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα παιδιά των 4 και 6 ετών αντιλαμβάνονται τα διάφορα περιβαλλοντικά ζητήματα. Μεταξύ των ζητημάτων που διερευνούνται είναι η ανακύκλωση, η καταστροφή των τροπικών δασών, η βιοποικιλότητα και το φαινόμενο του θερμοκηπίου.

Παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα της έρευνας για δύο από τα θέματα, τα τροπικά δάση και τις πολικές περιοχές (με αναφορές στο φαινόμενο του θερμοκηπίου) και για τις δύο ηλικιακές ομάδες. Η εισηγήτρια αναφέρθηκε στα συγκριτικά αποτελέσματα μεταξύ παιδιών της Αγγλίας και της Αμερικής. Φάνηκε ότι τα παιδιά έχουν αρκετές γνώσεις, σωστές ή εσφαλμένες, για τα θέματα αυτά, οι οποίες σίγουρα θα επηρεάσουν τη μάθηση τους στα πρώτα σχολικά χρόνια. Στην έρευνα γίνεται επίσης προσπάθεια για την εντόπιση των πηγών πληροφόρησης από τις οποίες τα παιδιά αντλούν τις γνώσεις τους για τα θέματα αυτά.

Η έρευνα αυτή διεξάγεται με τελικό στόχο τη βοήθεια των εκπαιδευτικών και άλλων στο σχεδιασμό προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και την παραγωγή διδακτικού υλικού για αυτές τις ηλικιακές ομάδες των παιδιών για τα συγκεκριμένα περιβαλλοντικά ζητήματα. Καθώς η έρευνα είναι διεθνής αναμένεται η ανάλυση των δεδομένων να δώσει ενδιαφέρουσες πληροφορίες για διαπολιτισμικές ομοιότητες και διαφορές.

Οι εκπαιδευτικοί που παρακολούθησαν την εκδήλωση έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον όταν η ερευνήτρια αναφέρθηκε στο ότι υπάρχει ομάδα ερευνητών που επαναλαμβάνει την έρευνα αυτή στην Ελλάδα. Αναμένεται με ενδιαφέρον η ολοκλήρωση της έρευνας στη χώρα μας και η συγκριτική μελέτη των αποτελεσμάτων με άλλες χώρες.

Ελισάβετ Τσαλίκη

10 χρόνια Π.Ε. στην Αχαΐα

Έγινε διήμερη συνάντηση στις 3 και 4 Μαΐου 1996 στο σχολικό συγκρότημα «Τεμπονέρα» οργανωμένη από το 3ο Λύκειο Πάτρας για να γιορτάσουν τα 10 χρόνια δράσης γύρω από την Π.Ε. στο νομό Αχαΐας.

Ένα σχολείο με πολύ πλούσια δράση - 37 προγράμματα Π.Ε. στη δεκαετία που πέρασε, με συμμετοχή 800 μαθητών και 24 εκπαιδευτικών - αλλά και ένας νομός που πρωτοστατεί στην επέκταση του θεσμού της Π.Ε. όπου όπως είναι γνωστό λειτουργεί από το 1993 το πρώτο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στον Ελλαδικό χώρο, στην Κλειτορία Αχαΐας.

Διήμερη Επιμορφωτική Συνάντηση στο Σέλι

«Παιδαγωγικές Πρακτικές στην Π.Ε.» ήταν το θέμα του επιμορφωτικού διημέρου που μεγάλη επιτυχία οργανώθηκε σ' ένα ζεστό και όμορφο χωριό, στο Σέλι της Ημαθίας στις 28-29 Απριλίου από την υπεύθυνη Π.Ε. του νομού Φάνη Βλάχου.

ΓΡΑΦΤΕΙΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΣΤΗ

Νέα Οικολογία 10 ΧΡΟΝΙΑ!

Μαυρομυιάλη 39, 106 80 ΑΘΗΝΑ, Τηλ.: 3619837

Η Ν.Ο. γιορτάζει τα 10 της χρόνια και προφέρει:

A. ΜΕ ΚΑΘΕ ΝΕΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

το τεύχος της προηγουμένης χρονιάς δωρεάν

την ειδική έκδοση του Διεθνούς Ινστιτούτου Περιβαλλοντικών Ερευνών - Νέα Οικολογία για την εκδόσεων Τριμηνία «Η ΚΑΤ' ΕΣΤΙ ΑΣΗ ΤΟΥ ΠΛΑΝΗΤΗ» με έκπτωση 50% (από 4.100, μόνο 2.050 δρα.)

B. ΣΤΙΣ ΤΡΕΙΣ ΝΕΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

τη μία υποδοχή δωρεάν

την ετήσια έκδοση «Η ΚΑΤ' ΕΣΤΙ ΑΣΗ ΤΟΥ ΠΛΑΝΗΤΗ» δωρεάν

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Τ.Κ.

ΠΟΛΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

Επιθεώρησε να πληρώσει: με ταχυδρομική επίταξη (1000 δρα. επιπλέον για τα έξοδα αποστολής του δόκου μου)

με τηρούς, στο γραφείο της Ν.Ο., ώρες 9:00-15:00 μ.μ. καθημερινά

Συμπληρώστε τα στοιχεία σας, επιλέξτε μία από τις προφορές μας και ταχυδρομήστε μας το κουπόνι.

Ετήσια συνδρομή: 3.500 δρα., γιορτινή: 4.500 δρα., εφ'επιμερισμό: 7.000 δρα., υπηρεσιών: 9.000 δρα.

Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Τα «πρώτο βήματα»

Από αυτό το τεύχος θέλουμε να ανοίξει διάλογος μεταξύ των Κ.Π.Ε. και των εκπαιδευτικών που ασχολούνται με την Π.Ε. στα σχολεία. Είναι σημαντικό να ενημερώνονται οι εκπαιδευτικοί για τις δραστηριότητες των κέντρων αλλά και οι ίδιοι να μπορούν να προτείνουν ιδέες για την αποτελεσματικότερη λειτουργία των κέντρων.

Ξεκινάμε με την καταγραφή των «πρώτων βημάτων» των κέντρων του Δήμου Καστοριάς και Μουζακίου Καρδίτσας.

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Δήμου Καστοριάς

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Δήμου Καστοριάς άρχισε την τυπική του λειτουργία με το ξεκίνημα του 1996.

Προσωρινά στεγάζεται σε γραφεία του Δημαρχείου Καστοριάς. Στη διάρκεια του καλοκαιριού θα διαμορφωθεί κατάλληλα δημοτικό κτίριο με συνολικούς χώρους 550μ² διαθέσιμους για το Κ.Π.Ε.

Στη διαμόρφωση έχουν προβλεφθεί αίθουσες διδασκαλίας, εργαστήρια φυσικής - χημείας, εργαστήριο βιολογίας - ενυδρείο, αίθουσα σεμιναρίων - προβολών και έκθεσης υλικού, βιβλιοθήκη, αίθουσα υπολογιστών, γραφεία για την παιδαγωγική ομάδα, χώρος υποδοχής και βοηθητικοί χώροι.

Στο ίδιο κτίριο ήδη φιλοξενείται από το Δήμο Καστοριάς και η τοπική υπηρεσία του F.I.N. που διαθέτει χώρους εστίασης δυναμικότητας 70 ατόμων.

Παράλληλα σε άλλο δημοτικό κτίριο, σε μικρή απόσταση από τις κυρίως εγκαταστάσεις του Κ.Π.Ε. θα διαμορφωθεί ο ξενώνας φιλοξενίας του Κ.Π.Ε. Στον κήπο του ξενώνα προγραμματίζουμε τη λειτουργία θερμοκηπίου για τις εκπαιδευτικές ανάγκες του Κ.Π.Ε.

Την παιδαγωγική ομάδα του κέντρου αποτελούν οι εκπαιδευτικοί:

Θοδωρής Μαρδύρης, Βιολόγος-Διδάκτορας Επιστημών Περιβάλλοντος (Υπεύθυνος λειτουργίας του Κ.Π.Ε.)

Γιώργος Τζήμας, Δάσκαλος (αναπληρωτής υπεύθυνος λειτουργίας του Κ.Π.Ε.)

Νίκος Αντωνίου, Δάσκαλος

Χρήστος Μιχαήλ, Μαθηματικός και

Λαμπρινή Παπαθανασίου, Φιλολόγος.

Η αναφορά των συναδέλφων ακολουθεί τη σειρά αποδέσμευσης τους από τις οργανικές τους θέσεις και την ένταξη τους στην παιδαγωγική ομάδα του Κ.Π.Ε.

Μολονότι η παιδαγωγική ομάδα στην πλήρη σύνθεσή της είναι μικρό διάστημα μαζί, συνεργαζόμαστε αρμο-

νικά, με κέφι, και ήδη ολοκληρώνουμε εκπαιδευτικά προγράμματα με τα εξής θέματα:

α) *Εισαγωγή στην Οικολογία-Περιβαλλοντική ορολογία*

β) *Οι δρόμοι του νερού*

γ) *Γνωριμία με τη λίμνη της Καστοριάς*

δ) *Το Δάσος*

ε) *Ορεινά οικοσυστήματα - Γνωριμία με το Γράμμο*

Η επεξεργασία των προγραμμάτων αυτών βρίσκεται στη φάση της διαμόρφωσης του εποπτικού υλικού, χάραξη περιβαλλοντικών μονοπατιών, δημιουργία οπτικοακουστικού υλικού κ.λπ.

Από τις μέχρι τώρα δραστηριότητες μας μπορούμε να αναφέρουμε το διαγωνισμό για τη σχεδίαση του σήματος του Κ.Π.Ε. και την πιλοτική παρουσίαση δύο εκπαιδευτικών προγραμμάτων στο 1ο Γυμνάσιο Καστοριάς.

Ο διαγωνισμός σχεδίασης του σήματος μας, ανάμεσα στους μαθητές όλων των σχολείων του νομού, είχε πολύ μεγάλη επιτυχία και οι συμμετοχές ξεπέρασαν τις 260 (ατομικές και ομαδικές). Σε όλους τους συμμετέχοντες μαθητές απονεμήθηκε έπαινος συμμετοχής και βραβεύτηκαν (με χρήματα που διέθεσε ο Δήμος Καστοριάς) έξι έργα που αποτέλεσαν και τη βάση εργασίας για την τελική διαμόρφωση του σήματος του κέντρου μας.

Αγαπητοί συναδέλφοι πιστεύουμε ότι, με την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς, θα βρισκόμαστε στο δικό μας χώρο με πλήρως διαμορφωμένες τις κύριες εγκαταστάσεις του κέντρου και τη δυνατότητα να δεχθούμε κατ' αρχήν μαθητές από την περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (ημερήσιο πρόγραμμα), ενώ μέχρι το τέλος του 1996 θεωρούμε ότι θα είναι έτοιμος και ο ξενώνας του κέντρου, αν όλα πάνε καλά με τις χρηματοδοτήσεις.

Μέχρι τότε η διεύθυνση μας είναι:

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Καστοριάς

Δήμος Καστοριάς

Καστοριά 521 00

Το τηλέφωνο μας είναι **0467-23069** και το φαξ **0467-22451**.

Η νέα μας διεύθυνση (μετά το Σεπτέμβρη) θα είναι:

Κέντρο περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Καστοριάς
Γ. Παλαιολόγου 1
Καστοριά 521 00

Ο αριθμός τηλεφώνου και το φαξ θα παραμείνει
0467-23069.

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μουζακίου Καρδίτσας

Το Κ.Π.Ε. Μουζακίου Καρδίτσας, άρχισε τη λειτουργία του από 18.1.1996 και στεγάζεται στο κτίριο της Μαθητικής Εστίας Μουζακίου.

Έχουν παραχωρηθεί από τη Μαθητική Εστία στο Κ.Π.Ε. συνολικά 6 αίθουσες διδασκαλίας και 26 δωμάτια φιλοξενίας με ανάλογους βοηθητικούς χώρους. Τα μαγειρεία, το σαλόνι, ο χώρος υποδοχής, οι χώροι πρασίνου, οι χώροι γηπέδων (μπάσκετ, βόλεϊ), χρησιμοποιούνται από κοινού με τη Μαθητική Εστία.

Έχουν εκτελεστεί στο κτίριο, από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, εργασίες διαμόρφωσης των χώρων φιλοξενίας και βρίσκονται στο στάδιο της δημοπράτησης η διαμόρφωση αίθουσας εκδηλώσεων και σεμιναρίων, αίθουσας βιβλιοθήκης, αίθουσας εργαστηρίων, κυλικείου.

Η Παιδαγωγική Ομάδα του Κ.Π.Ε. αποτελείται από 5 εκπαιδευτικούς:

- 1. Παπάγγελος Μάνθος**, Υπεύθυνος, Α/θμια Εκπαίδευση
- 2. Τσιώλη Μαρία**, αναπληρώτρια Υπεύθυνη, Β/θμια Εκπαίδευση
- 3. Κουκουράβας Αντώνης**, Α/θμια Εκπαίδευση
- 4. Μπότσαρης Δημήτρης**, Β/θμια Εκπαίδευση
- 5. Σακελλάρης Γιώργος**, Α/θμια Εκπαίδευση

Στο διάστημα λειτουργίας του Κ.Π.Ε. η Παιδαγωγική Ομάδα προχώρησε στη καταγραφή της γύρω περιοχής με σκοπό να την εντάξει σε περιβαλλοντικά προγράμματα.

Για το μήνα Μάιο και μέχρι τη λήξη του διδακτικού έτους, η Παιδαγωγική Ομάδα προγραμμάτισε και υλοποίησε δύο περιβαλλοντικά προγράμματα διάρκειας μιας ημέρας, για τους μαθητές της Θεσσαλίας: Ένα για τα σχολεία της Α/θμιας Εκπαίδευσης με γενικό θέμα: «Το Δάσος» και ένα για τα σχολεία της Β/θμιας Εκπαίδευσης με γενικό θέμα: «Υγρότοποι - Το ποτάμι».

Τα προγράμματα αυτά είχαν πειραματικό χαρακτήρα και στόχευαν:

- α) στη γνωριμία των εκπαιδευτικών και των μαθητών με Κ.Π.Ε.,
- β) στην πρώτη εμπειρία των μαθητών που δεν είχαν συμμετάσχει άλλη φορά σε περιβαλλοντικό πρόγραμμα και
- γ) στην εξαγωγή συμπερασμάτων από την Παιδαγωγική Ομάδα του Κ.Π.Ε., ώστε να αποτελέσουν τη βάση για την εκπόνηση περιβαλλοντικών προγραμμάτων μεγαλύτερης διάρκειας για το νέο σχολικό έτος.

Οι δηλώσεις των σχολείων για τη συμμετοχή τους στα προγράμματα αυτά ξεπέρασαν τις 100. Το μικρό χρο-

νικό διάστημα όμως υλοποίησής τους δεν επέτρεψε στα Κ.Π.Ε. να δεχτεί όλα τα σχολεία.

Συνολικά επισκέφτηκαν το Κ.Π.Ε. και συμμετείχαν στα περιβαλλοντικά προγράμματα ομάδες, τμήματα ή τάξεις από 15 σχολεία Α/θμιας Εκπαίδευσης και 11 σχολεία Β/θμιας Εκπαίδευσης από όλους τους νομούς της Θεσσαλίας.

Οι μαθητές που συμμετείχαν στα προγράμματα γευμάτιζαν στη Μαθητική Εστία.

Τα υλικά και τα μέσα για την υλοποίηση των παραπάνω προγραμμάτων εξασφάλισαν στο Κ.Π.Ε. η Νομαρχιακή Επιτροπή Παιδείας, ο Δήμος Μουζακίου, οι Δ/νσεις Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης Καρδίτσας, η Τ.Ε.Δ.Κ. Καρδίτσας και το Δασαρχείο Μουζακίου.

Τα προγράμματα σημείωσαν μεγάλη επιτυχία και προβλήθηκαν από τα τοπικά μέσα ενημέρωσης (εφημερίδες, ραδιόφωνα, τηλεοράσεις).

Οι μαθητές έμειναν ενθουσιασμένοι και οι συνοδοί εκπαιδευτικοί, με επιστολές τους προς το Κ.Π.Ε. και τα τοπικά μέσα ενημέρωσης, σχολίασαν ευνοϊκά τα προγράμματα και τη συμβολή του Κ.Π.Ε. στην ευαισθητοποίηση των μαθητών και των δύο βαθμίδων εκπαίδευσης στα περιβαλλοντικά θέματα.

Στο Κ.Π.Ε. έγιναν δύο σημαντικές εκδηλώσεις:

1. Έγινε κοινή συνάντηση στο Κ.Π.Ε. ομάδων μαθητών και εκπαιδευτικών Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης, (συνολικά 14 σχολεία) στα πλαίσια μιας περιφερειακής συνεργασίας για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση που οργάνωσαν οι Διευθύνσεις Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης των νομών Τρικάλων και Λάρισας με θέμα: «Αγροτική και ενεργειακή αξιοποίηση των ενδοηπειρωτικών υδάτων - Εκτροπή Αχελώου».

2. Το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο Καρδίτσας παρουσίασε με επιτυχία το περιβαλλοντικό πρόγραμμα στο οποίο εργάστηκαν οι μαθητές τη σχολική χρονιά 1995-96.

Για τη νέα σχολική χρονιά η Παιδαγωγική Ομάδα προγραμμάτισε διήμερες συναντήσεις ενημέρωσης ομάδων εκπαιδευτικών Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης με θέματα σχετικά με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στα σχολεία.

Επίσης, η Παιδαγωγική Ομάδα, έχει σχεδιάσει προγράμματα για τα σχολεία που θα επισκεφτούν το Κ.Π.Ε. τη νέα σχολική χρονιά διάρκειας 2 και 4 ημερών με φιλοξενία των μαθητών και των εκπαιδευτικών στο Κ.Π.Ε.

Με τη νέα σχολική χρονιά θα λειτουργήσει η προβλεπόμενη Συμβουλευτική Επιτροπή όλων των αρμοδίων φορέων για την καλύτερη σύνδεση του Κ.Π.Ε. με την τοπική κοινωνία.

Κ.Π.Ε. Μουζακίου Καρδίτσας

430 60 Μουζάκι

Τηλ. 0445-42882 Φαξ 0445-42965

Μουζάκι Καρδίτσας

Παπάγγελος Μάνθος
 Υπεύθυνος Κ.Π.Ε. Μουζακίου

Στοιχεία και δραστηριότητες του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας

Α' Το Εκπαιδευτικό προσωπικό που εργάζεται στο Κέντρο είναι: Τσούβαλη Κατερίνα, Φιλόλογος, Υπεύθ. Κ.Π.Ε. Κόνιτσας, Εζνεπίδου Αντωνία, Φυσ. Αγωγής, Αναπλ. Υπεύθ. Κ.Π.Ε. και Σκορδάς Σπύρος, Φυσικός, Εκπαιδευτικός Κ.Π.Ε.

Έχουν προκηρυχθεί ακόμη δύο θέσεις Εκπαιδευτικών
Β' Δραστηριότητες προπαρασκευαστικής λειτουργίας

1. Παρακολούθηση εργασιών επισκευαστικών.
2. Διαμορφώσεις χώρων. Έχουν εξοπλιστεί, όχι όμως πλήρως, αίθουσες: 1 σεμιναρίων, 1 προβολών και εργασίας, γραφείο και χώροι εκθέσεων.
3. Συνεχείς προσπάθειες για κάλυψη εξοπλιστικών αναγκών.
4. Ανάπτυξη συνεργασιών με επιστημονικά ιδρύματα, κυβερνητικές ή μη κυβερνητικές οργανώσεις, τοπικούς φορείς και προσωπικότητες της περιοχής.
5. Συλλογή υλικού (εντύπων, φωτογραφιών, σλάιτς, βιβλίων, κειμένων, χαρτών κ.ά.).
6. Επισκέψεις στα χωριά της επαρχίας Κόνιτσας για συλλογή υλικού και επαφή με τους κατοίκους.
7. Ανάβαση στα βουνά Γράμμο, Σμόλικα, Τραπεζίτσα, Χαράδρα Αώου με επιστήμονες της περιοχής για γνώση του φυσικού χώρου και συλλογή υλικού.
8. Οργάνωση Συνάντησης Εργασίας των εκπαιδευτικών και των φορέων που εμπλέκονται στη λειτουργία των Κ.Π.Ε. της Ελλάδας, στην Κόνιτσα, 18-20 Μαρτίου 1996.
9. Οργάνωση διαρκούς έκθεσης στους χώρους του Κ.Π.Ε. Κόνιτσας με θέμα το φυσικό και το οικιστικό περιβάλλον της περιοχής.
10. Εκπόνηση τριών μικρών προγραμμάτων πειραματικών στα οποία μετείχαν συνολικά 350 μαθητές Α/θμιας & Β/θμιας εκπαίδευσης των σχολείων της Κόνιτσας.
11. Δεξίωση προς τιμήν των εργαζομένων της Μαθητικής Εστίας και των μαθητών που διαμένουν σ' αυτήν. Προτάσεις των μαθητών για τη λειτουργία του Κέντρου.
12. Υποστήριξη των προγραμμάτων Π.Ε. του Γυμνασίου και Γεν. Λυκείου Κόνιτσας.
13. Συγκρότηση εθελοντικής ομάδας προστασίας Χαράδρας Αώου. Εξόρμηση για τον καθαρισμό της στις 14.6.1996.
14. Οργάνωση διημέρου για το περιβάλλον με θέμα την προστασία της Β. Πίνδου.
15. 1η Συνεδρίαση της Συμβουλευτικής Επιτροπής του Κ.Π.Ε. Κόνιτσας στις 16.6.1996 υπό την προεδρία του Δημάρχου κ. Μάκη Χατζηευφραιμίδη. Σ' αυτήν μετέχουν 25 εκπρόσωποι φορέων, εκ των οποίων 5 καθηγητές του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, τα τμήματα του οποίου προσφέρουν την επιστημονική κάλυψη των προγραμμάτων μας.

ψη των προγραμμάτων μας.

Γ' Θεματολογία προγραμμάτων Π.Ε. του Κ.Π.Ε. Κόνιτσας:

Η θεματολογία με την οποία θα ασχοληθεί το Κ.Π.Ε. Κόνιτσας στα εκπαιδευτικά του προγράμματα, στην επιμόρφωση και τις εσωτερικές και διεθνείς του συνεργασίες, θα είναι σχετική με:

1. Φυσικό τοπικό περιβάλλον: Δάση, Βουνά, Ποτάμια, (Αώος), Βοϊδομάτης, Σαραντάπορος, Εθνικός Δρυμός Βίκου Αώου, Χαράδρα Αώου, Ιαματικές πηγές Αμάραντου ή Καβασίλλων, κάμπος Κόνιτσας.
2. Πολιτισμικό περιβάλλον (ανθρωπογενές): Ντόπια λαϊκή Αρχιτεκτονική - Μαστοροχώρια· Ζωγραφική - Αγιογραφία (Χιονιαδίτης - Σαμαριναίοι ζωγράφοι) · Η Κόνιτσα ως οικισμός. Το ιστορικό παζάρι.» Νομαδική κτημοτροφία· Γεωργοκτηνοτροφία· Άλλα επαγγέλματα (κερατζήδες, κατρανάδες, υλοτόμοι κ.α.) · Οικοτουρισμός - Αγροτουρισμός · Βιολογικές καλλιέργειες.

Σημείωση: Τα προγράμματα θα αναδεικνύουν την επαρχία ως ολότητα.

Δ' Προγραμματισμός δράσης του α' τετραμήνου του σχολ. έτους 1996-97

1. Ολοκλήρωση εργασιών υποδομής και πάσης φύσεως εξοπλισμοί.
2. Εκπόνηση προγραμμάτων για μαθητές Δημοτικού-Γυμνασίου-Λυκείου.
Τον πρώτο χρόνο θα εκπονηθούν προγράμματα με βάση τους 2 περιβαλλοντικούς δρόμους που χαράξαμε: α) Χαράδρα Αώου - Μονή Στομίου και β) Οικισμός της Κόνιτσας (σύγχρονη και παραδοσιακή οικιστική αντίληψη).
3. Οργάνωση επιμορφωτικής συνάντησης για τη λαθραλιεία σε συνεργασία με το Μουσείο Γουλανδρή (Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων).
4. Δημιουργία μικρού πάρκου με τα δέντρα και τα φυτά των βουνών της περιοχής σε συνεργασία με το Δασαρχείο.
5. Διαμόρφωση του εξωτερικού χώρου του Κ.Π.Ε.
6. Επισκέψεις στα χωριά της επαρχίας Κόνιτσας.
7. Συνάντηση στο Κ.Π.Ε. με τους προέδρους των χωριών, καθώς και τους τοπικούς φορείς.
8. Ανάπτυξη συνεργασιών με διεθνείς οργανώσεις.

Σημείωση: α) Ο προγραμματισμός δεν έχει ολοκληρωθεί και θα είναι ανοιχτός για να συμπληρωθεί με ποικίλες συνεργασίες, ιδέες, προτάσεις, β) Θα οργανωθούν από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων επιμορφωτικά σεμινάρια για τους Εκπαιδευτικούς του Κ.Π.Ε. Κόνιτσας με δική μας πρωτοβουλία.

Η διεύθυνση του Κέντρου είναι:

**Κέντρο Περιφέρειας Εκπ/σης Κόνιτσας
 Κόνιτσα Ιωαννίνων**

Τ.Κ. 441 00

Τηλ. & FAX: 0655/23.825

Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. - Παράρτημα Θεσσαλονίκης

Στις 16.3.96 στο χώρο του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ελευθερίου-Κορδελιού, έγινε μέσα σε πολύ ζεστό κλίμα η Γ.Σ. του Παραρτήματος Θεσσαλονίκης. Ακολούθησαν οι εκλογές από τις οποίες αναδείχθηκε νέο Δ.Σ. του Παραρτήματος με την εξής σύνθεση: Πρόεδρος: **Δέσποινα Σουβατζή** Αντιπρόεδροι: **Στέφανος Παρασκευόπουλος**

Γιώργος Περδίκης
Βέτα Τσαλίκη

Γεν. Γραμματέας: **Καίτη Φραγκίσκου**
Οργ. Γραμματέας: **Γιάννης Φαρμάκης**
Ταμίας: **Νανά Αντωνιάδου**
Δημ. Σχέσεις: **Ελένη Τριαντάφυλλου**

Εντατικό σεμινάριο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος ERASMUS

Στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος ERASMUS πραγματοποιήθηκε εντατικό σεμινάριο μιας εβδομάδας από 29.4 έως 4.5.96, με θέμα: «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση».

Το σεμινάριο έλαβε χώρα στη πόλη Braganca της Πορτογαλίας και συμμετείχαν σ' αυτό φοιτητές/τριες - εκπρόσωποι ευρωπαϊκών πανεπιστημίων οκτώ χωρών (Γαλλία, Πορτογαλία, Φινλανδία, Ελλάδα, Σουηδία, Δανία, Ιταλία και Ισπανία).

Κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου ακούστηκαν εισαγήσεις από καθηγητές του πανεπιστημίου της Braganca και μία σημαντική εισήγηση από τον Άγγλο καθηγητή Nigel Grants με θέμα: «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: τι μπορεί να επιτευχθεί με τη λειτουργία της, σε ποιούς/ες απευθύνεται και ποια είναι τα σημαντικότερα της προβλήματα».

Η βασική θέση που κυριάρχησε στην εισήγηση αυτή είναι, ότι περισ-

σότερο από όλα η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση αλλά και τα προβλήματα του περιβάλλοντος είναι κοινωνικά ζητήματα. Στη βάση αυτή η σχέση ανθρώπου-φύσης περνά μέσα από την κοινωνική διάσταση της ανθρωπίνης ύπαρξης.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, επίσης, είχαν και οι εισηγήσεις-παρουσιάσεις που έγιναν από τους/τις εκπροσώπους των πανεπιστημίων που συμμετείχαν. Στις εισηγήσεις αυτές παρουσιάστηκε κυρίως ο τρόπος εφαρμογής της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στα εκπαιδευτικά συστήματα των διαφόρων χωρών.

Κοινή διαπίστωση από τις ανωτέρω εισηγήσεις ήταν ότι η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση πρέπει να διαπερνά όλο το Αναλυτικό Πρόγραμμα (curriculum) να λειτουργεί ως διαδικασία και όχι σαν ξεχωριστό μάθημα και κυρίως ότι καταλληλότερος/η για την εφαρμογή της είναι ο/η εκπαιδευτικός, ο/η οποίος/α αποτελεί τον θεμελιώδη παράγοντα σχεδιασμού και εκτέλεσης της όλης διαδικασίας. Τονίστηκε, δε, ιδιαίτερα, ότι δεν μπορούν να υπάρξουν ειδικοί για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, διότι είναι απαραίτητη η συνεργασία πολλών και διαφορετικών παραγόντων και φορέων.

Βασική διαπίστωση, μετά την ολοκλήρωση του σεμιναρίου, αποτέλεσε ότι υπάρχει έντονος προβληματισμός γύρω από τον προσδιορισμό των βασικών αρχών της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και κυρίως γύρω από τους επί μέρους στόχους, οι οποίοι σταδιακά πρέπει να επιτυγχάνονται. Η αναγκαιότητα θεμελίωσης και πολυεπιστημονικής υποστήριξης στη διαμόρφωση αυτών των στόχων είναι το σημείο αιχμής και το σημείο για το οποίο πρέπει να υπάρξει κατάλληλος σχεδιασμός. Σχεδιασμός ο οποίος πρέπει να είναι αποτέλεσμα διαρκούς και σε βάθος επιστημονι-

κής έρευνας τόσο στο εκπαιδευτικό σύστημα όσο και στους κοινωνικούς τομείς που συντελούν στη διαχείριση και στην προσέγγιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων.

Φυκάρης Ιωάννης

Υπεύθυνος Περ/κής Εκπ/σης
Α/θμιας Εκπ/σης Ν. Χαλκιδικής

Ονειρεύομαι...

Ονειρεύομαι ένα σχολείο ανοικτό στη ζωή και την κοινωνία...

Ονειρεύομαι ένα σχολείο που μαθητές και καθηγητές δεν ενδιαφέρονται απλά και μόνο για τα μαθήματα τους...

Ένα σχολείο που δεν θα είναι μόνο γνωσιοκεντρικό...

Που δεν θα είναι δασκαλοκεντρικό...

Που δεν θα έχει εξορίσει το συναίσθημα, την καλλιτεχνική δημιουργία...

Που ο χώρος μάθησης δεν θα είναι μόνο οι τέσσερις του τοίχοι...

Που ο φορέας της μάθησης του δεν θα είναι μόνο ο δάσκαλος και το σχολικό εγχειρίδιο...

Ονειρεύομαι ένα σχολείο του νομού Δράμας που στην «ύλη» του θα έχει και Δραμινά θέματα...

Ένα σχολείο που θα τα πετύχαινε αυτά όλα με Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Προγράμματα Αγωγής Υγείας και με προγράμματα πολιτιστικών δραστηριοτήτων...

Ονειρεύομαι ένα σχολείο στο οποίο εκτυλίσσονται προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων παρ' ότι είναι γνωστό ότι η χρηματοδότηση τους δεν μπορεί να καλύψει πλήρως τα έξοδα τους.

Ονειρεύομαι ένα σχολείο που μαθητές και δάσκαλοι συναντιούνται Σάββατα, Κυριακές και αργίες και δεν ντρέπονται γιαυτό.

Ένα σχολείο που στο τέλος της

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ»

χρονιάς παρουσιάζει τα προγράμματα του στους μαθητές, τους γονείς τους, τους τοπικούς παράγοντες, τους επισκέπτες.

Ονειρεύομαι ένα σχολείο που να είναι πομπός και δέκτης πολιτισμού.

Έγινε όμως ένα λάθος.

Δεν ονειρεύομαι.

Το σχολείο αυτό υπάρχει.

Είναι το γυμνάσιο - και λυκειακές τάξεις - Νικηφόρου Δράμας στη Μακεδονία.

Οι καθηγητές υπάρχουν.

Είναι η Ίλτσιου Ρόδα, ο Μακρής Κώστας και ο Ιωαννίδης Αστέριος.

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ: ζητώ συγνώμη από άλλα σχολεία του νομού Δράμας και άλλους καθηγητές που και αυτοί επιβεβαιώνουν ότι δεν ονειρεύομαι, αλλά δεν τους ανέφερα. Απλώς, το παραπάνω κείμενο γράφτηκε υπό το κράτος ενθουσιασμού και συναισθηματικής φόρτισης μετά την παρακολούθηση ενός Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, ενός Προγράμματος Αγωγής Υγείας και ενός Προγράμματος Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων στο αναφερόμενο σχολείο.

Μηλιώσης Χρήστος

"Συνεχίζουμε..."

Στα πρώτα λόγια των εκπροσώπων νεοεκλεγμένων προεδρείων κάποιου σωματείου συνήθως συναντάμε εκφράσεις όπως «καινούριες προτεραιότητες», «καινούριοι στόχοι», «επαναπροσδιορισμό» κ.λπ.

Ακούγονται έμμεσα ή και κάποιες φορές άμεσα και καθαρά, κριτικές για τις παραλείψεις και τα λάθη των προηγούμενων διοικήσεων. Κάτι τέτοιο δε συμβαίνει στο σωματείο μας, στην Ένωση μας.

ΟΧΙ γιατί δεν υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις, αλλά γιατί υπάρχει μια εντελώς διαφορετική φιλοσο-

φία.

Υπάρχει πρώτα και κυρίαρχα η φιλοσοφία της κοινής μελέτης και της σύνδεσης των διαφορετικών απόψεων, της συναπόφασης και της συνεργασίας.

Όταν από την αρχή ίδρυσης της Ένωσης μας συμφωνήσαμε στο ζυγό αριθμό των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, κάποιοι ξαφνιάστηκαν, σκέφθηκαν ή και είπαν ακόμη στις πρώτες συναντήσεις "πως θα αποφασίζουμε", "πως θα παίρνονται σε κρίσιμα ζητήματα αποφάσεις όταν θα υπάρχουν δισταγμένες και συγκρουόμενες απόψεις"; Οι σκέψεις αυτές σε άλλους χώρους ίσως θα είχαν λογική βάση, σε εμάς όμως νομίζω ΟΧΙ.

Όχι μόνο για σήμερα αλλά και για το μέλλον.

Η φιλοσοφία και η πρακτική της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης θα πρέπει να οδηγεί τους ανθρώπους σε άλλου είδους συμπεριφορές. Σίγουρα οι εκπαιδευτικοί δε ζουν έξω από τη σημερινή πραγματικότητα, έντονων κρίσεων, όπου οι άνθρωποι οδηγούνται σε ατομικές λύσεις των προβλημάτων τους και σε συγκρούσεις για προσωπικά οφέλη (με τη λαθεμένη αντίληψη του όρου). Οι κοινές ενέργειες είναι λίγες και ο προσανατολισμός των κοινωνιών για την ηθική που απαιτείται για τον καινούριο άνθρωπο είναι ελλιπής.

Λίγοι εκπαιδευτικοί στην Ελλάδα αλλά και παγκόσμια είναι σύμφωνοι για την ανάγκη επιτάχυνσης της διάδοσης της φιλοσοφίας της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην εκπαιδευτική πραγματικότητα κάθε χώρας. Είναι λίγοι, σχετικά με το σύνολο των εκπαιδευτικών, είναι όμως αρκετοί σαν ομάδα που σταδιακά αποκτά όλο και ισχυρότερη φωνή. Η προβληματική της Π.Ε. αρχίζει να διαπερνά όλο και περισσότερο τα αναλυτικά προγράμματα διαφόρων χωρών.

Ορισμένες φορές επιδερμικά...

άλλοτε μόνο για λόγους εντυπωσιασμού... και άλλοτε για να υποσκάψουν τη δυναμική και το κύρος της Π.Ε. και για να την ευνουχίσουν.

Το 1977 στο συνέδριο της Τυφλίδας και το 1987 στο συνέδριο της Μόσχας οριοθετήθηκε η βασική φιλοσοφία, η μεθοδολογία και οι προτεραιότητες. Το 1997 θα αναπτυχθεί περισσότερο η προβληματική για τον επαναπροσδιορισμό της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για την αιφώρο ανάπτυξη.

Εμείς.

...ας αγωνισθούμε για να φέρουμε αυτό το σημαντικό συνέδριο στη χώρα μας, ας αγωνισθούμε να το φέρουμε στη συμπρωτεύουσα στη Θεσσαλονίκη.

...ας αγωνισθούμε για να διαμορφώσουμε ευνοϊκότερες συνθήκες για τη θεσμοθέτηση και την ανάπτυξη της Π.Ε.

...ας αγωνισθούμε, όπως αγωνιζόμαστε πάντα!

Το νέο Δ.Σ. της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

Νέες εκδοτικές δραστηριότητες για την Π.Ε.

Μια καλαίσθητη έκδοση, της Γ.Γ.Ν.Γ. και του ΥΠΕΧΩΔΕ με τίτλο «Οικολογία - Κοινωνία - Εκπαίδευση» **πραγματικότητα και προοπτικές στην Ελλάδα**, είδε το φως το μήνα Μάιο. Η Γ.Γ.Ν.Γ. και το ΥΠΕΧΩΔΕ και άλλες φορές πραγματοποίησαν εκδοτικές δραστηριότητες, όμως αυτή τη φορά, τα πρακτικά του Συμποσίου στο Ολυμπιακό Στάδιο, που επιμελήθηκαν οι Γ. Ιατρού και Θ. Μαρδίρης, είναι τυπωμένα σε ένα βιβλίο που συνδυάζει την ευχρηστία με την καλαισθησία. Στις περισσότερες από τις 300 σελίδες του, καταγράφει τις απόψεις των συμμετεχόντων με τη μορφή των εισηγήσεων και των παρεμβάσεων. Αρχικά οι ομιλίες και χαιρετισμοί των υπουργών ή των εκπροσώπων

των διαφόρων Υπουργείων, Οργανισμών και πολιτικών κομμάτων, ακολουθώντας οι εισηγήσεις των καθορισμένων εισηγητών και τέλος οι παρεμβάσεις που κατατέθηκαν γραπτώς στο προεδρείο του Συμποσίου.

Εκείνο που σημαντικά συνεισφέρει στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, βρίσκεται σε πέντε σελίδες στο τέλος, και είναι ο απολογισμός του Συμποσίου - Συμπεράσματα που επιμελήθηκαν οι Κ. Αθανασίου, Ι. Παντής και Κ. Χατζημπίρος. Δείχνει με έντονο τρόπο ότι οι έννοιες Οικολογία, Κοινωνία και Εκπαίδευση που απασχόλησαν τους συνέδρους βρίσκουν συνεχώς μπροστά τους την έννοια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Η φιλοσοφία, η μεθοδολογία και η πρακτική της Π.Ε. χρησιμοποιήθηκαν συχνά σαν βασικά εργαλεία που χρησιμοποιούν οι κοινωνικές επιστήμες στις θεωρητικές προσεγγίσεις τους στην προσπάθεια ερμηνείας του κοινωνικού γίνεσθαι. Και επειδή δεν αρκεί σήμερα μόνο η ερμηνεία των κοινωνικών φαινομένων ή ακόμη και η διαμόρφωση προτάσεων των ειδικών για την επίλυση των προβλημάτων περιβάλλοντος αλλά χρειάζεται και η συμμετοχή κάθε πολίτη σε τοπική, περιφερειακή και παγκόσμια κλίμακα για την επιβίωση των ανθρώπων και του φυσικού περιβάλλοντος.

Ένα από τα δραστηριότερα και αποτελεσματικότερα μέτρα για την αντιμετώπιση της οικολογικής χρήσης - και όχι μόνο - είναι η **Περιβαλλοντική Εκπαίδευση**.

Το μήνυμα αυτό αναδείχθηκε σε μικρό βαθμό. Όπως όμως και τα συμπεράσματα του Συμποσίου καταγράφουν, απαιτείται σύνολο δράσεων για την ενίσχυση της Π.Ε. Χρειάζεται να επισημανθεί ότι σε αυτές τις δραστηριότητες μάλλον κρίνεται απαραίτητη η γνώμη των εκπαιδευτικών και των φορέων τους και φυσικά και κύρια της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. και των παραρτημάτων της. Η επισήμανση αυτή γίνεται επίκαιρη με την έκδοση αυτών των πρακτικών

για να θυμίσουμε στους φίλους και συνεργάτες στην κοινή υπόθεση, την απαραίτητη παράλειψή τους.

Βασίλης Ψαλίδας

Δημιουργία δικτύου για την Π.Ε. των (NGO) μη κυβερνητικών οργανώσεων με πρωτοβουλία της Γ.Γ.Ν.Γ.

Την Πέμπτη 21 Δεκεμβρίου και ώρα 11, πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στα Γραφεία της Γ.Γ.Ν.Γ., Αχαρνών 417, με σκοπό να διερευνηθούν οι δυνατότητες δημιουργίας δικτύου των (NGO) Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Σε αυτήν την σύσκεψη έλαβαν μέρος η Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, η Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, η Ελληνική Εταιρεία Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης, το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Γουλιανδρή, ο Σύλλογος για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας, ο Ορειβατικός Σύλλογος Αχαρνών, ο Σύλλογος Χειροπτερωτών Ελλάδας, η Medasset, η WWF Ελλάς, οι Φίλοι του Μουσείου Γουλιανδρή, η Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης κ.α. όπως επίσης και η κυρία Αλέξια Νικηφοράκη από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρόντες από την πλευρά της Γ.Γ.Ν.Γ. οι κ.κ. Αλεξόπουλος, Παμπούκη, Μεταξάς και Μουστογιάννη. Την Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. αντιπροσώπευσαν οι κ.κ. Ψαλίδας Β. και Γ. Κούσουλας, Πρόεδρος και Γεν. Γραμματέας αντίστοιχα.

Πραγματοποιήθηκαν 9 συναντήσεις εργασίας. Θέματα που απασχόλησαν περισσότερο τους συμμετέχοντες ήταν:

1. Η οριοθέτηση των εννοιών «μη τυπική Περιβαλλοντική Εκπαίδευση» και προσδιορισμός του target group «νέοι άνθρωποι»
2. Η αναγνώριση της αναγκαιότητας δημιουργίας των προϋποθέσεων

για τη δημιουργία Δικτύου.

3. Ο προσδιορισμός σε γενικές γραμμές των στόχων ενός τέτοιου Δικτύου.

4. Η εκτίμηση για το αν υπάρχει αναγκαιότητα δημιουργίας δικτύου, αν ναι, τότε ποιες οι προτάσεις τους για «μία προσωρινή οργανωτική επιτροπή». Ποια η δομή, η διάρκεια και οι αρμοδιότητες της;

5. Η ενημέρωση μέσω Δελτίου τύπου των υπολοίπων NGO.

6. Η διαμόρφωση καταλόγου προσκαλεσμένων.

7. Ο προσδιορισμός του τόπου της πιθανής μελλοντικής συνεδρίασης.

8. Η κοστολόγηση και ο υπολογισμός ενδεικτικού προϋπολογισμού της συγκέντρωσης και της λειτουργίας της δομής που θα αποφασισθεί.

9. Οι προτάσεις για παράλληλες εκδηλώσεις.

10. Οι προτάσεις για τον καταμερισμό εργασίας και των αρμοδιοτήτων της προσωρινής οργανωτικής επιτροπής.

Η Γ.Γ.Ν.Γ. δεσμεύτηκε ότι θα καλύψει το κόστος μιας τέτοιας διημερίδας με τη συνδρομή και του γραφείου της Ε.Ε. Επίσης προτάθηκε να συζητηθεί η νομική μορφή ενός τέτοιου οργανισμού για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη λειτουργία του δικτύου. Η Γ.Γ.Ν.Γ. δεσμεύτηκε να παρουσιάσει με τη βοήθεια των νομικών συμβούλων της ένα σχέδιο κοινοπραξίας. Στο τέλος του Μαΐου - αρχές Ιουνίου διαμορφώθηκε ένα σχέδιο "κειμένου συμφωνίας" των NGO που ασχολούνται με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Παράλληλα έγιναν αρχικές συζητήσεις για την πιθανή νομική μορφή ενός τέτοιου δικτύου.

Η μορφή που προτείνεται είναι η κοινοπραξία έργου περιορισμένου χρόνου. Φαίνεται ότι αρκετά βήματα συνεργασίας θα πραγματοποιηθούν τα επόμενα χρόνια. Η βοήθεια της Γ.Γ.Ν.Γ. μάλλον είναι δεδομένη. Από εμάς εξαρτάται να "αρπάξουμε τις ευκαιρίες".

Βασίλης Ψαλίδας

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

Α' ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

ΛΙΒΑΔΕΙΑ 27.1.96

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ της Διετίας 1994 - 96

Συνθήκες δράσης του Δ.Σ.

Η δράση του πρώτου εκλεγμένου Δ.Σ. της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. πρέπει να κριθεί μέσα στις συγκεκριμένες συνθήκες (γενικές και ειδικές) που ήταν υποχρεωμένο να λειτουργήσει:

1. Την ύπαρξη γενικότερης αδράνειας για συλλογικά σχήματα.
2. Το Πανελλήνιο σχήμα του Δ.Σ. Τα οκτώ μέλη του Δ.Σ. προέρχονταν από 6 διαφορετικούς νομούς της χώρας.
3. Τον ρυθμό ανάπτυξης της Π.Ε. όχι μόνο μέσα στο σχολικό χώρο, αλλά και γύρω μας (οργανώσεις, Τ.Α. κ.α.) που είναι μια πρόσκληση και πρόκληση για δράση ενός φορέα που συγκροτήθηκε ακριβώς για να υποστηρίξει την επέκταση της Π.Ε.

Ενέργειες του Δ.Σ.

- Μετά τη συγκρότηση του Δ.Σ. ενημερώθηκαν: ΥΠΕΠΘ, ΥΠΕΧΩΔΕ, ΟΛΜΕ, ΔΟΕ, ΕΕΦ, και ΕΜΕ και έγινε ανακοίνωση στον Τύπο.
- Άρχισαν οι προσπάθειες για εξασφάλιση χρηματοδότησης για την έκδοση εντύπου.
- Ενέργειες για παραχώρηση στέγης.

1. Έκδοση εντύπου

Εκδόθηκαν συνολικά οκτώ τεύχη (δύο από αυτά διπλά), όλα με χορηγίες: (Κοινοτική επιχείρηση εμφιάλωσης μεταλλικού νερού "Σουρωτή", Υπουργείο Μακεδονίας - Θράκης, Κοινότητα Καλλιθέας Χαλκιδικής, Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Κασσάνδρας, ΓΓΝΓ).

Η διακίνηση του εντύπου είχε αρκετές δυσκολίες. Υπάρχει ανάγκη δημιουργίας κανονισμού ξεχωριστού ή ενσωματωμένου στον υπάρχοντα κανονισμό για την έκδοση και τη διακίνηση του.

Η ανταπόκριση των συναδέλφων στην έκδοση του εντύπου είναι συγκινητική.

Το έντυπο αποστέλλεται:

- 1) Στα μέλη της Ένωσης
- 2) Σε συνδρομητές
- 3) Σε Περιβαλλοντικές Οργανώσεις
- 4) Στους υπεύθυνους Π.Ε. στις Δ/σεις Εκπ/σης
- 5) Δήμους και Κοινότητες που δείξαν ενδιαφέρον και
- 6) Σε σχολεία.

Ανοιχτό παραμένει το θέμα της αυτοχρηματοδότησης του εντύπου, και της τελικής του διαμόρφωσης.

2. Σχέσεις με άλλες οργανώσεις & Υπηρεσίες

1. Εκπαιδευτικές: (ΟΛΜΕ, & ΔΟΕ, ΕΕΦ & ΕΜΕ) που εκκρεμεί η οργάνωση διημερίδας που συναποφα-

σίστηκε με ΟΛΜΕ & ΔΟΕ

2. Περιβαλλοντικές: WWF, ΕΚΒΥ, Αρκτούρο, Σύλλογος Προστασίας Μεσογειακής Φώκιας, χελώνας, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης κ.λπ.)

Ξεκίνησε μια αλληλοενημέρωση μεταξύ μας για ενέργειες που αφορούν την Π.Ε.

3. Ξένες Οργανώσεις: Ξεκίνησε επαφή με την αντίστοιχη Βρετανική Ένωση τη ΝΑΕΕ που έκανε εκτενές αφιέρωμα στο έντυπο της για την Ένωση μας.

4. Άλλες Υπηρεσίες: α) Αναπτύχθηκε συνεργασία με το Βρετανικό Συμβούλιο για την πραγματοποίηση επιμορφωτικών σεμιναρίων με Βρετανούς επιμορφωτές. β) Είναι προγραμματισμένη διημερίδα με το Γερμανικό Ινστιτούτο Γκαίτε με Γερμανούς και Έλληνες εισηγητές, γ) Υπάρχει συνεργασία με το Ελληνικό γραφείο Μ10/Μεσογειακό γραφείο πληροφόρησης για το Περιβάλλον τον πολιτισμό και την αειφόρο ανάπτυξη.

5. Πανεπιστήμια: Αναπτύχθηκε συνεργασία με τα Παιδαγωγικά Τμήματα των Πανεπιστημίων Θεσσαλονίκης & Αθηνών & Πάτρας.

6. Υπουργεία: α) ΥΠΕΠΘ (έγινε παρέμβαση για την ίδρυση Κ.Π.Ε.)

β) ΥΠΕΧΩΔΕ (επιστολή Λαλιώτη)

γ) ΥΜΑΘ Χρηματοδότηση εντύπου

δ) Γ.Γ.Ν.Γ. Χρηματοδότηση εντύπου

3) Οργάνωση εκδηλώσεων:

Στη Θεσ/νίκη: 1. Ημερίδα για τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπ/σης

2. Διεθνές Συμπόσιο με θέμα: Π.Ε. Έρευνα & Πράξη σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Τμήμα Α.Π.Θ. & ΥΜΑΘ

3. Επιμορφωτικά σεμινάρια με το Βρετανικό Συμβούλιο

4. Υποστήριξη επιμορφωτικών σεμιναρίων στις πόλεις: Κιλκίς, Έδεσσα, Κατερίνη, Χαλκιδική κ.λπ.

Στην Αττική: 1. Διεθνές Συνέδριο: Έναρξη Μεσογειακού Έτους Νερού.

2. Συνάντηση για «Αειφορική ανάπτυξη και Π.Ε.», Μ 10 - UNESCO - Πανεπιστήμιο Αθηνών.

4) Λειτουργία του Δ.Σ. και της Ένωσης

α. *Αλληλογραφία*: Αυξάνεται η επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς με γεωμετρική πρόοδο και προκύπτει ανάγκη γραμματικής υποστήριξης.

β. *Συνελεύσεις*: Η ενδιάμεση ετήσια Γ.Σ. ματαιώθηκε και αντ'αυτής πραγματοποιήθηκε Γ.Σ. κατά Παραρτήματα.

Η πρώτη Γ.Σ. πραγματοποιήθηκε στη Λιβαδειά σε ένα πανέμορφο και φιλόξενο χωριό που μας παραχώρησε η Μητρόπολη Θηβών, το Συνεδριακό Κέντρο της Ιεράς Μονής Ευαγγελιστρίας.

Από τις αρχαιρεσίες που ακολούθησαν, οι οκτώ που επιλέχθηκαν συγκροτήθηκαν σε σώμα ως εξής:

Πρόεδρος : Βασίλης Ψαλίδας

Αντιπρόεδροι : Γιώργος Περδίκης

Χρήστος Σαμαντάς

Στέλιος Σαλαπατάρας

Γ. Γραμματεύς : Γιώργος Κούσουλας

Ταμίας : Σταμάτης Σκαμπαρδώνης

Μέλη : Αρτεμης Αθανασάκης

Ελένη Τριαντάφυλλου

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

Ο συγγραφέας του γνωστού βιβλίου «ας μοιραστούμε τη φύση με τα παιδιά» .Joseph Cornell πρόκειται να έρθει στη Θεσσαλονίκη το φθινόπωρο αυτό.

Μια ομάδα εκπαιδευτικών μετά από χρονοβόρες διαδικασίες εξασφάλισαν χρονικά και οικονομικά την επίσκεψη του στην πόλη μας και την παρουσίαση σειράς σεμιναρίων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων.

Το πρόγραμμα έχει διαμορφωθεί ως εξής:

16 & 17.10.96 : Ημερήσιο σεμινάριο σε Νηπιαγωγούς Θεσσαλονίκης

18.10.96 : Ημερήσιο σεμινάριο σε δασκάλους/ες Θεσσαλονίκης

21.10.96 : Ημερήσιο σεμινάριο για Νηπιαγωγούς και δασκάλους στη Χαλκιδική

22.10.96 : Ημερήσιο σεμινάριο για Νηπιαγωγούς και δασκάλους στη Θεσσαλονίκη

23 & 24.10.96 : Ημερήσιο σεμινάριο για την πανελλήνια Ένωση (Παράρτημα Εκπαιδευτικών Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.) Θεσσαλονίκης)

Ο .Joseph Cornell γεννήθηκε το 1950 στη Β. Καλιφόρνια της Αμερικής, σαν παιδί αλλά και ενήλικας πέρασε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του στην ύπαιθρο, δείχνοντας κυρίως στα παιδιά τα μυστήρια της φύσης που τόσο τον έχουν γοητεύσει. Ο ίδιος σχεδίασε τις σπουδές του πάνω σε θέματα εμπειρίας με τη φύση στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Chico και έπειτα εκπαιδεύτηκε ως φυσιοδίφης στη National Hubuton Society.

Δίδαξε Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην ύπαιθρο για πολλά χρόνια σε δημόσια σχολεία της πατρίδας του.

Σήμερα, θεωρείται σαν ένας από τους καλύτερους εκπαιδευτές στον κόσμο σε θέματα σχετικά με τη φύση, και τα σεμινάρια που οργανώνει τα παρακολουθούν δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι απ' όλη τη γη.

Ο Cornel έχει γράψει και άλλα βιβλία για εκπαιδευτικούς και γονείς για την ευαισθητοποίηση των παιδιών με τη φύση. Αυτά είναι:

1. Sharing thw joy of Nature(ας μοιραστούμε τη χαρά της Φύσης)
2. Listening to Nature(ακούοντας τη Φύση)
3. journey to the heart of Nature (ταξίδι στην καρδιά της Φύσης)

Επίσης έχει δημιουργήσει μια σειρά από δημιουργικά παιχνίδια με κάρτες ζώων κ.α. όπως και σχετικές ηχητικές κασέτες.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα σεμινάρια καθώς και τη συμμετοχή σας, θα ενημερωθείτε από την Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. με έγγραφο που θα λάβετε στο προσεχές μέλλον.

